

Společenství prvního stupně

Dotazník pro žáky formou počítačové hry

Denisa Denglerová

Společenství prvního stupně

Dotazník pro žáky formou počítačové hry

Denisa Denglerová

Společenství prvního stupně. Dotazník pro žáky formou počítačové hry.

Denisa Denglerová

Odborná recenze: PhDr. Martin Chvál, Ph.D.; PhDr. Karel Starý, Ph.D.

Jazyková korektura: Mgr. Radomír Novák

Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2012.

ISBN: 978-80-87063-78-1

SPOLEČENSTVÍ PRVNÍHO STUPNĚ. Dotazník pro žáky formou počítačové hry.

Obsah

1	Cíle nástroje a cílová skupina	5
2	Proces vzniku nástroje	6
3	Struktura testového nástroje	7
4	Administrace testu.....	8
	Obecné principy	
	Přesné pokyny k zadávání	
5	Výsledky a jejich interpretace.....	10
	Popis souboru	
	Statistické vyhodnocení	
	Typické profily pro dívky a chlapce navštěvující I., II., III., IV. či V. ročník ZŠ	
	Uspořádání pojmů na lineární škále dle oblíbenosti	
6	Možné cesty, jak dále pracovat se zjištěními nástroje	19
7	Seznam literatury	20
8	Přílohy	21
	Příloha 1 – Test nedokončených vět	
	Příloha 2 – Otázky pro mladší děti	
	Příloha 3 – Obrázky ilustrující pojmy	
	Příloha 4 – Seznam profilů	
	Příloha 5 – Lineární škály	

1 CÍLE NÁSTROJE A CÍLOVÁ SKUPINA

Tento manuál nabízí učitelům, školním psychologům a ostatním pracovníkům ve škole, kteří jsou pověřeni autoevaluací, návod, jak pracovat s nástrojem Společenství prvního stupně.

Tento nástroj pomůže zodpovědět otázky týkající se toho, jak žák na prvním stupni ZŠ (ve věku cca 6-11 let) vnímá své školní prostředí. Které aspekty školní docházky hodnotí kladně, které negativně? Jaké aspekty formálního i neformálního vzdělávání způsobují, že se dítě do školy těší?

Diagnostický nástroj je primárně určený pro žáky na prvním stupni ZŠ, neboť v mladším školním věku je obzvláště důležité, aby se dítěti ve škole líbilo, aby mělo důvod tam chodit. Motivace dětí v tomto věku bývá často podceňována, přitom děti v tomto věku ještě nemají rozvinuty morálně volní vlastnosti k tomu, aby do školy chodily, i pokud se tam bezprostředně netěší.

U dítěte není nutná schopnost psaní či čtení. Předpokládá se minimální schopnost práce s počítačem (pohyby myši, kliknutí), ani tato dovednost však není nutná, pokud bude dítě v průběhu práce s nástrojem provázet dospělý. Z pohledu dítěte se jedná o počítačový program – hru, v které bude dítě jednotlivým prezentovaným objektům přisuzovat různé atributy.

Evaluační nástroj je možné použít například v následujících situacích:

- Na počátku školní etapy (při nástupu do školy či kdykoliv během studia, pokud není známo, jak žák vnímá své školní prostředí, a chceme je zmapovat) pro zmapování jejich výchozích předpokladů. V takovém případě dotazník poskytne informace o podmínkách ke vzdělávání na straně žáků.
- V průběhu prvního stupně ZŠ se lze dívat na výsledky nástroje jako na informace o podpoře školy žákům a vlivu vzájemných vztahů učitelů a žáků na vzdělávání.
- Na konci 1. stupně ZŠ pro porovnání, zda a kde se postoje žáků změnily. Škola může sledovat, zda se jí daří realizovat nějaké změny ve vnímání žáků. V takovém případě lze na výpovědi z nástroje nahlížet jako na výsledky vzdělávání žáků a studentů. Je však potřeba zdůraznit, že na vnímání žáků mají významný vliv i jiné než školní faktory.

2 PROCES VZNIKU NÁSTROJE

Předkládaný nástroj vychází z principu testů sémantického výběru. Test sémantického výběru sestavil a ve své klinické praxi používal V. Doležal již v 60. letech 20. století. První ucelenou písemnou kapitolku o této metodě sepsal až V. Smékal (1990) o třicet let později. Test sémantického výběru reprezentuje v metodologii tzv. psychosémantické metody, které vycházejí z přesvědčení, že je možné odhalit význam, který daný podnět pro konkrétního jedince či skupinu nese. Různými přístupy a pojetími psychosémantiky se zabývá T. Urbánek (2003).

Testy sémantického výběru jsou velmi variabilní a je možné je dotvářet dle účelu a situace. V klinické praxi se používají varianty šité přímo na míru klienta a jeho problému. Základem je seznam tzv. pojmů – slov nebo slovních spojení, o nichž si myslíme, že jsou pro klienta důležité, a chceme pochopit, jak je on sám vnímá. Každý pojem je ohodnocen nabízenými atributy. Atributy mohou mít různou formu – slova, symboly, obrázky, barvy apod. Měly by však být dostatečně významově indiferentní, aby si do nich každý mohl promítnout vlastní představu, tzn. aby si každé dítě mohlo vybrat atributy dle toho, jak na něj osobně působí (např. pokud by atributy byly ve formě smajlíků, nesplňovaly by tento požadavek, neboť usměvavý smajlík již s sebou nese denotativní význam něčeho pozitivního). Klient v klasické verzi testu sémantického výběru vybírá pro každý pojem polovinu z nabízených atributů. V seznamu pojmů nesmějí chybět dva tzv. referenční pojmy, o kterých se předpokládá, že je klient bude chápat alespoň do jisté míry protikladně, a tedy je bude hodnotit různými atributy. Těmito referenčními pojmy bývají obvykle abstraktní dvojice jako např. láska x nenávisť, dobro x zlo, život x smrt. Pomocí těchto referenčních pojmů je potom vymezen dvourozměrný sémantický prostor, do něž se umísťují ostatní zhodnocené pojmy a v rámci interpretace výsledků se zkoumá jejich poloha a vzájemná blízkost či vzdálenost.

Pro nástroj Společenství prvního stupně bylo vybráno celkem 18 pojmů vztahujících se ke školnímu prostředí a k aktivitám formálního i neformálního vzdělávání, jež ve školách probíhá. Tyto pojmy byly vybrány na základě znalosti autorky testu, řízené diskuze se zástupci ředitele pro první stupeň a řediteli malotřídních škol (diskuze proběhla v prosinci 2010 a zúčastnilo se jí 5 ředitelů či zástupců z Jihomoravského kraje) a v neposlední řadě na základě rozhovorů a testování dětí na 1. stupních ZŠ. Sběr dat od dětí proběhl v květnu 2011 a zúčastnilo se ho 100 dětí z městských i venkovských škol. Mladší děti (1. a 2. třída) odpovídaly na otázky typu – „Co máš ve škole rád/a?“, „Co se ti ve škole líbí?“, „Kdybys byl/a kouzelný dědeček/kouzelná víla, co bys ve své škole změnil/a, začaroval/a?“, „Čeho se ve škole nejvíce bojíš?“ apod. Starší děti (3.-5. třída) dostaly seznam nedokončených vět, které doplňovaly (viz příloha číslo 1).

3 STRUKTURA TESTOVÉHO NÁSTROJE

Seznam vybraných pojmů:

- moje paní učitelka/můj pan učitel
- známky
- přestávka
- naše třída (místnost)
- moji spolužáci
- kluci
- holky
- družina
- žáci z vyšších tříd (starší žáci)
- běhání (lítání) ve škole
- oběd ve školní jídelně
- paní vychovatelka z družiny
- školní záchodky (WC)
- poznámka
- tělocvik
- počítače
- šatna
- kroužky ve škole

Jako referenční pojmy se v nástroji vyskytuje dvojice **hodná pohádková postava x zlá pohádková postava**.

V rámci tvorby nástroje byly ověřovány dvě množiny atributů – černobílé symboly a neurčité výřezy z barevných fotografií. Přestože obě sady dávaly podobné výsledky, pro nástroj jsme nakonec vybrali sadu černobílých symbolů, neboť měly vyšší rozlišovací potenciál. Černobílé atributy spolu s černobílými ilustracemi navíc umožňují používání nástroje bez ohledu na barvoslepost.

4 ADMINISTRACE TESTU

Obecné principy

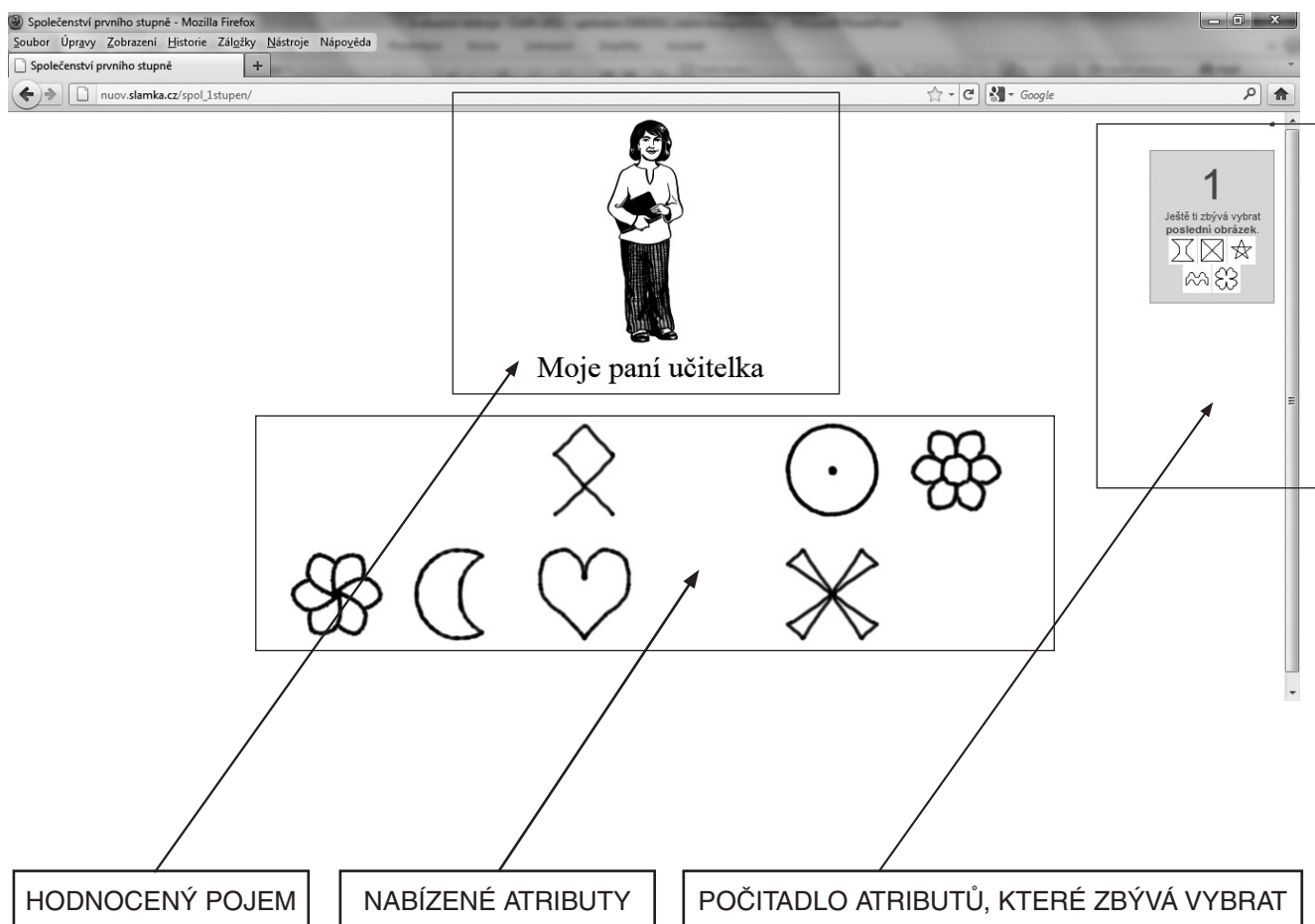
Nástroj je administrován počítačovou formou (neexistuje varianta tužka-papír). Počítačová administrace zajišťuje zájem dětí a jejich motivaci s nástrojem pracovat, zároveň eliminuje nutnost umět číst a psát. Každý pojem je na obrazovce napsán velkým písmem, zároveň je ilustrován typickým obrázkem, jenž pojem reprezentuje, a také zvukově přehrán. Po najetí kurzorem myši na obrázek se zvuková stopa opakovaně přehraje.

V průběhu pretestace se potvrdilo, že žáci od třetí třídy nemají s nástrojem žádný problém a zadávající osoba zvládne zároveň skupinu cca 15 dětí (dle kapacity počítačové učebny). Pro nejmladší žáky, obzvláště prvňáky, může být obsluha testu složitější, zejména v případě, že v počítačové učebně není k dispozici přehrávání zvukových stop. Proto doporučujeme mladším dětem nástroj administrovat v menší skupince cca 5 dětí, případně individuálně.

Test není časově omezen, obvykle trvá dětem v závislosti na věku cca 10-15 minut.

Mezi každým hodnoceným pojmem se na obrazovce objevují krátké, cca 4s animace přicházejících zvířátek. Tyto animace slouží dvojímu účelu. Jednak odreagovávají děti, zvyšují jejich motivaci a pozornost při hodnocení dalších pojmů, a za druhé zprostředkovávají administrátorovi nástroje informaci o tom, jak daleko je dítě s prací (počet zvířátek se v průběhu práce s nástrojem zvyšuje).

Obr. 1: Okno se spuštěným nástrojem – hodnocení pojmu „*Moje paní učitelka*“, zbývá vybrat poslední atribut (viz *malý rámeček vpravo nahoře*)

Přesné pokyny k zadávání

Nástroj je dětem prezentován na počítači formou jednoduché hry. Aby se s výsledky testu dalo pracovat, je třeba, aby děti správně pochopily, co se po nich chce. Proto je velmi důležité, abyste dětem vysvětlili, jak mají s nástrojem pracovat, a byli jim nápomocní v průběhu celého testování. Před prvním testováním by bylo vhodné, abyste se na test sami zkusili podívat.

Po spuštění testu se na obrazovce objeví obrázek dívky a chlapce, děti mají kliknout na jednu z postav dle svého pohlaví (dívky kliknou na postavu holčičky, kluci na postavu chlapce).

Dále je dětem na každé obrazovce prezentován jeden pojem – je znázorněn v horní třetině obrazovky černobílou ilustrací, dále je pod obrázkem popsán a také je prezentován zvukovou nahrávkou (pro děti, které neumějí číst), po kliknutí na obrázek se zopakuje zvuková nahrávka. Příklady pojmů: naše třída, holky, školní družina, hodná pohádková postava... Pojmů je celkem 20.

V dolní polovině obrazovky uvidí děti 12 malých obrázků (jedná se o jednoduché černé figury na bílém pozadí). Děti mají z těchto 12 obrázků vybrat polovinu, tedy 6, které podle nich nejlépe vystihují prezentovaný pojem (velký obrázek, text, zvuk). Obrázek vyberou tak, že na něj kliknou, a tím jim obrázek zmizí z nabídky a objeví se v malém zeleném okénku vpravo nahoře. Prosím zdůrazněte dětem, že zde nejsou žádné špatné odpovědi, že záleží opravdu jen na nich, které obrázky podle nich daný pojem vystihují. Vždy je však třeba vybrat právě 6 obrázků. Vybrané obrázky již nelze vrátit zpět! Po kliknutí je obrázek považován za vybraný a tuto akci nelze změnit, děti by tudíž na obrázky neměly klikat omylem či na zkoušku, co to udělá. Také prosím zkuste v rámci možností zajistit, aby děti odpovídaly jen samy za sebe, neradily se se spolužáky, nepokukovaly na sousedovu obrazovku apod. (pokud bude evaluace probíhat skupinově).

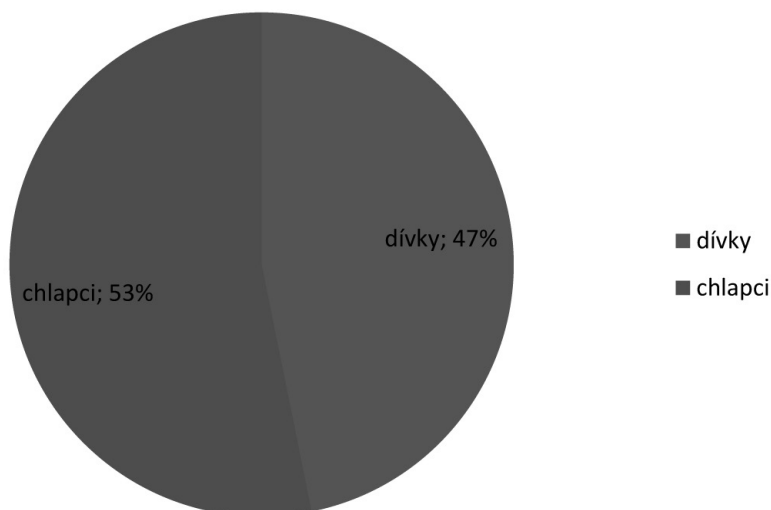
Po vybrání šestého obrázku se automaticky zobrazí obrazovka s dalším pojmem. Po zhodnocení všech 20 pojmů se objeví poslední obrazovka, na níž jsou děti požádány, aby seřadily všech 12 malých obrázků podle toho, jak se jim líbí. První zleva bude dle dítěte nejhezčí obrázek. Toto řazení se provádí přetahováním myši a lze ho libovolně měnit až do umístění dvanáctého obrázku. Tímto test končí. Odhadovaný čas, který budou děti po pochopení potřebovat ke zvládnutí celého nástroje, je 10-15 minut, nicméně je to značně individuální a závisí na osobním tempu dítěte. Děti by v průběhu práce s nástrojem neměly být stresovány, rozptylovány a měl by jim být poskytnut čas, který potřebují.

5 VÝSLEDKY A JEJICH INTERPRETACE

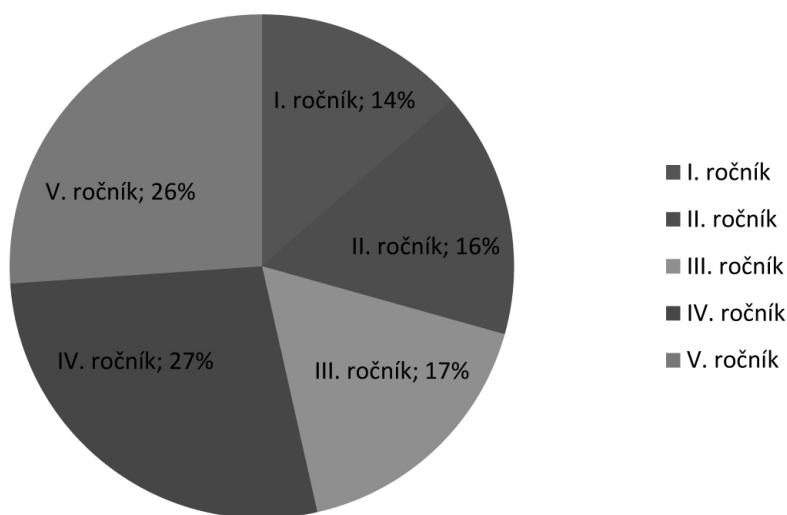
Popis souboru

Fáze pretestace nástroje Společenství prvního stupně se zúčastnilo celkem 1135 dětí z 20 různých škol po celém území ČR, z toho 1104 dětí vyplnilo celý test až do konce. Následující analýzy zahrnují pouze tyto kompletně vyplněné testy. Rozložení dětí dle pohlaví a navštěvovaného ročníku je zobrazeno v následujících grafech.

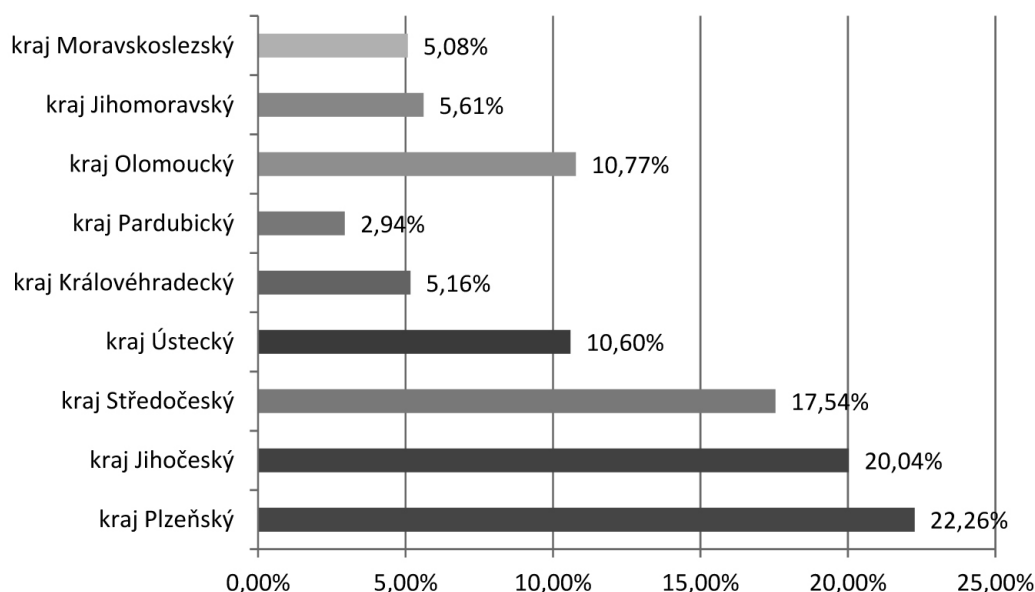
Obr. 2: Graf rozložení dětí dle pohlaví

Obr. 3: Graf rozložení dětí dle navštěvovaného ročníku

Obr. 4: Graf rozložení dětí podle krajů ve fázi pretestace

Statistické vyhodnocení

Každý pojem z oblasti školního prostředí je srovnáván s pojmem hodná pohádková postava i zlá pohádková postava. O každém pojmu tak získáváme dvojí informaci – jak moc ho děti ztotožňují s dobrem a jak se zlem. Můžeme tedy předpokládat, že na základě vyhodnocení dat poznáme pozitivní a negativní postoje žáků k jednotlivým prvkům školního prostředí. Nástroj samozřejmě neodpovídá na otázku „Proč?“, např. proč děti v této třídě vnímají paní učitelku negativně. Výsledky nástroje mají orientační charakter, pokud se výrazně liší od typických profilů uvedených v tomto manuálu, je třeba v rámci autoevaluace pátrat po příčinách odlišností.

Nástroj by bylo možné používat individuálně a zobrazovat výsledky za každé dítě zvlášť, nicméně získané informace by byly poměrně citlivé, měly by spíše psychologicko-diagnostický potenciál a musel by s nimi pracovat pouze odborník s psychologickým vzděláním. Navíc vzhledem k cílům autoevaluace školy není vhodné posuzovat individualitu dítěte (např. pro celkové posouzení třídy nebo školy není podstatné, že jeden konkrétní žák je naprosto negativistický, školu odmítá a nelíbí se mu v rámci ní nic), ale je důležité zaměřit se na případné problémy, které označí za nepříjemné většina dětí. Z těchto důvodů se zobrazují průměrné výsledky za třídu, případně celou školu. Výsledky jsou ještě rozděleny podle pohlaví dětí, protože se ukazuje, že chlapci a dívky se liší svými postoji ke školnímu prostředí.

Teoreticky může každý hodnocený pojem ležet v intervalu <0 až 6> na ose shod s hodnou pohádkovou postavou a v tomtéž intervalu na ose shod se zlou pohádkovou postavou. V rámci pretestace se však potvrdilo, že děti těchto extrémních hodnocení využívají minimálně. Vzhledem k průměrným hodnotám za třídu pak téměř všechna výsledná hodnocení leží v intervalu <1,5 až 4,5>.

Určité rozdíly ve vnímání dětí se objevily mezi dívkami a chlapci a závisely také na věku dětí (respektive na tom, který ročník 1. stupně ZŠ navštěvovaly). O těchto rozdílech bude nyní pojednáno.

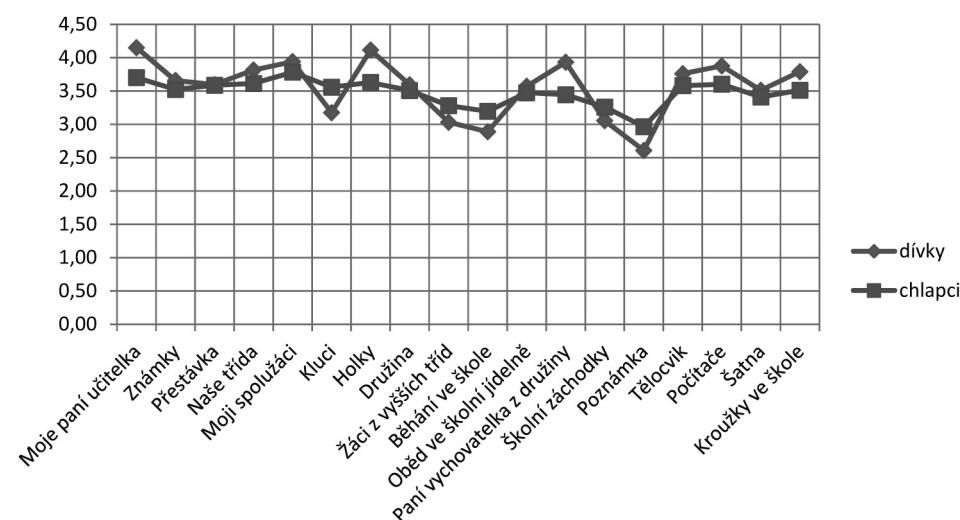
Genderové rozdíly na 1. stupni ZŠ

Nejprve se podíváme na děti napříč všemi třídami 1. stupně ZŠ a zjistíme, zda a jak se liší vnímání školního prostředí dívek a chlapců. Pro výpočet rozdílů mezi dívkami a chlapci byl použit software STATISTICA 10, porovnávání t-testů, pro tvorbu a zobrazení grafů byl využit EXCEL 2007.

Tab. 1: Rozdíly ve výsledcích chlapců a dívek (shoda pojmů s hodnou pohádkovou postavou)

HODNÁ POHÁDKOVÁ POSTAVA					
	Dívky	Chlapci	rozdíl	t	p
Moje paní učitelka	4,15	3,70	0,45	5,94	p<0,001
Známky	3,66	3,52	0,13	1,64	0,10
Přestávka	3,60	3,59	0,01	0,12	0,90
Naše třída	3,82	3,61	0,20	2,64	p<0,01
Moji spolužáci	3,94	3,78	0,16	2,13	p<0,05
Kluci	3,18	3,56	-0,38	4,82	p<0,001
Holky	4,11	3,63	0,49	6,56	p<0,001
Družina	3,59	3,51	0,09	1,06	0,29
Žáci z vyšších tříd	3,03	3,28	-0,25	3,10	p<0,01
Běhání ve škole	2,89	3,19	-0,31	3,62	p<0,001
Oběd ve školní jídelně	3,57	3,47	0,10	1,23	0,22
Paní vychovatelka z družiny	3,93	3,44	0,49	6,11	p<0,001
Školní záchodky	3,05	3,26	-0,20	2,54	p<0,05
Poznámka	2,61	2,96	-0,36	4,19	p<0,001
Tělocvik	3,76	3,58	0,18	2,34	p<0,05
Počítače	3,88	3,60	0,27	3,74	p<0,001
Šatna	3,51	3,41	0,10	1,34	0,18
Kroužky ve škole	3,79	3,51	0,28	3,71	p<0,001

Obr. 5: Graf rozdílů ve výsledcích chlapců a dívek (shoda pojmů s hodnou pohádkovou postavou)

Rozdíly mezi dívkami a chlapci jsou statisticky významné na 5% hladině významnosti u více než dvou třetin hodnocených pojmů z oblasti školního prostředí. Některé z těchto rozdílů jsou však kvantitativně zanedbatelné. Důležité rozdíly, kterými se budeme v rámci interpretace nadále zabývat, jsou v tabulce vyznačeny tučně. Jedná se o pojmy, u nichž se rozdíly mezi dívkami a chlapci blíží cca polovině bodu, což znamená téměř čtvrtinu rozsahu reálně využitých škál.

Největší rozdíly jsou v hodnocení pojmů (jak můžeme vyčíst také pohledem do grafu) „paní učitelka/pan učitel“ a „paní vychovatelka z družiny“, tyto pojmy hodnotí děvčata výrazně pozitivněji.

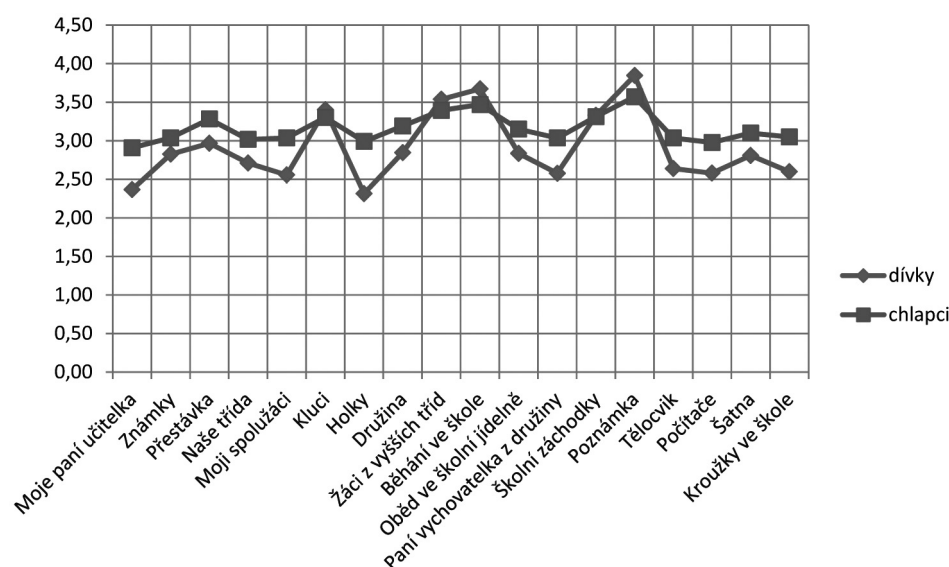
Dále je rozdíl v hodnocení pojmu „poznámka“, chlapci tento pojem hodnotí pozitivněji, respektive dívky mají výrazně nižší shodu tohoto pojmu s dobrem než chlapci. Chlapci se tedy na prvním stupni s poznámkami vyrovnávají lépe, nevnímají je až jako takové zlo jako dívky, možná z toho důvodu, že mají s poznámkami větší osobní zkušenosti než dívky.

Výrazné rozdíly jsou také u hodnocení pojmů „kluci“ a „holky“. Ač při hodnocení pojmu „moji spolužáci“ se dívky od chlapců liší pouze malým rozdílem směrem k pozitivnějšímu hodnocení, pokud rozdělíme hodnocení dle pohlaví, dívky výrazně pozitivněji hodnotí „holky“ a chlapci zase „kluky“, což je v souladu s vývojovými teoriemi popisujícími mladší školní věk jako období ztotožnění se s vlastním pohlavím a považování dětí vlastního pohlaví za lepší a chytřejší (Langmeier, Krejčířová 2006). Celkově děvčata za nejpozitivněji hodnocený pojem považují „paní učitelku“ zatímco chlapci „moje spolužáci“. Nejméně pozitivně hodnocený pojem „poznámka“ je stejný u děvčat i chlapců, dívky ho však hodnotí výrazně negativněji, jak bylo uvedeno výše.

Tab. 2: Rozdíly ve výsledcích chlapců a dívek (shoda pojmů se zlou pohádkovou postavou)

ZLÁ POHÁDKOVÁ POSTAVA					
	dívky	chlapci	rozdíl	t	p
Moje paní učitelka	2,37	2,91	-0,54	6,04	p<0,001
Známky	2,83	3,04	-0,21	2,53	p<0,05
Přestávka	2,97	3,28	-0,32	3,56	p<0,001
Naše třída	2,71	3,02	-0,31	3,35	p<0,001
Moji spolužáci	2,56	3,04	-0,48	5,01	p<0,001
Kluci	3,40	3,30	0,10	1,12	0,26
Holky	2,31	2,99	-0,68	7,42	p<0,001
Družina	2,85	3,19	-0,35	3,82	p<0,001
Žáci z vyšších tříd	3,54	3,39	0,14	1,69	0,09
Běhání ve škole	3,67	3,47	0,20	2,41	p<0,05
Oběd ve školní jídelně	2,84	3,15	-0,31	3,62	p<0,001
Paní vychovatelka z družiny	2,58	3,04	-0,46	4,97	p<0,001
Školní záchodky	3,33	3,31	0,02	0,19	0,85
Poznámka	3,85	3,57	0,28	3,16	p<0,01
Tělocvik	2,64	3,04	-0,40	4,30	p<0,001
Počítače	2,58	2,98	-0,40	4,31	p<0,001
Šatna	2,81	3,10	-0,29	3,33	p<0,001
Kroužky ve škole	2,60	3,05	-0,45	5,16	p<0,001

Obr. 6: Graf rozdílů ve výsledcích chlapců a dívek (shoda pojmů se zlou pohádkovou postavou)

Největší rozdíl je v hodnocení pojmu „holky“, chlapci ztotožňují tento pojem výrazně více (téměř o celý bod) se zlou pohádkovou postavou, než jak tento pojem hodnotí dívky. Dívky pojem „holky“ vnímají jako nejodlišnější od zlé pohádkové postavy. Zajímavé je, že se obdobný rozdíl nevyskytuje u hodnocení pojmu „kluci“, neboť tento pojem hodnotí poměrně vysoko jako negativní chlapci i dívky obdobně. V porovnání se zjištěními týkajícími se shody s hodnou pohádkovou postavou můžeme konstatovat, že dívky mají vcelku pozitivní vidění sama sebe – vysoce se ztotožňují s dobrem a nízko se zlem. Chlapci to mají ve školním prostředí se sebepojetím komplikovanější. Vysoce se ztotožňují s dobrem i se zlem, jedná se tedy o tzv. ambivalentní postoj. Možným vysvětlením by mohlo být představitelkami jsou spíše dívky, zatímco chlapci jsou mnohem častěji popisováni jako neukáznění, divocí, zlobiví apod. Tím pádem se chlapci hodnotí pozitivně (neboť to je pro sebepojetí dětí mladšího školního věku typické), ale zároveň se hodnotí negativně, jak jsou zvyklí slyšet o sobě ve školním prostředí. Tento ambivalentní postoj může být zdrojem pozdějších problémů se sebepojetím chlapců, a pokud se v některém školním prostředí podaří tento rozpor eliminovat, svědčí to výrazně o škole „přátelské k chlapcům“. Další velké rozdíly se objevují při hodnocení pojmů „moje paní učitelka/můj pan učitel“, „paní vychovatelka z družiny“, „moji spolužáci“, „tělocvik“, „počítače“ a „kroužky ve škole“. Všechny tyto pojmy hodnotí chlapci větší shodou se zlou pohádkovou postavou, takže dívky tyto pojmy vidí o něco pozitivněji než chlapci. Opět se nabízí hypotéza o školním prostředí, které více preferuje dívky, a tudíž se chlapci cítí o něco hůře v různých oblastech spjatých se školou. Děvčata i chlapci se shodli v nejvýše hodnoceném a tudíž negativním pojmu „poznámka“. V nejnižše hodnoceném a tudíž pozitivním pojmu se částečně liší. Dívky mají na prvním místě pojem „holky“ v těsném závěsu s pojmem „moje paní učitelka/můj pan učitel“, zatímco chlapci mají na prvním místě pojem „moje paní učitelka/můj pan učitel“ následovaný pojmem „počítače“.

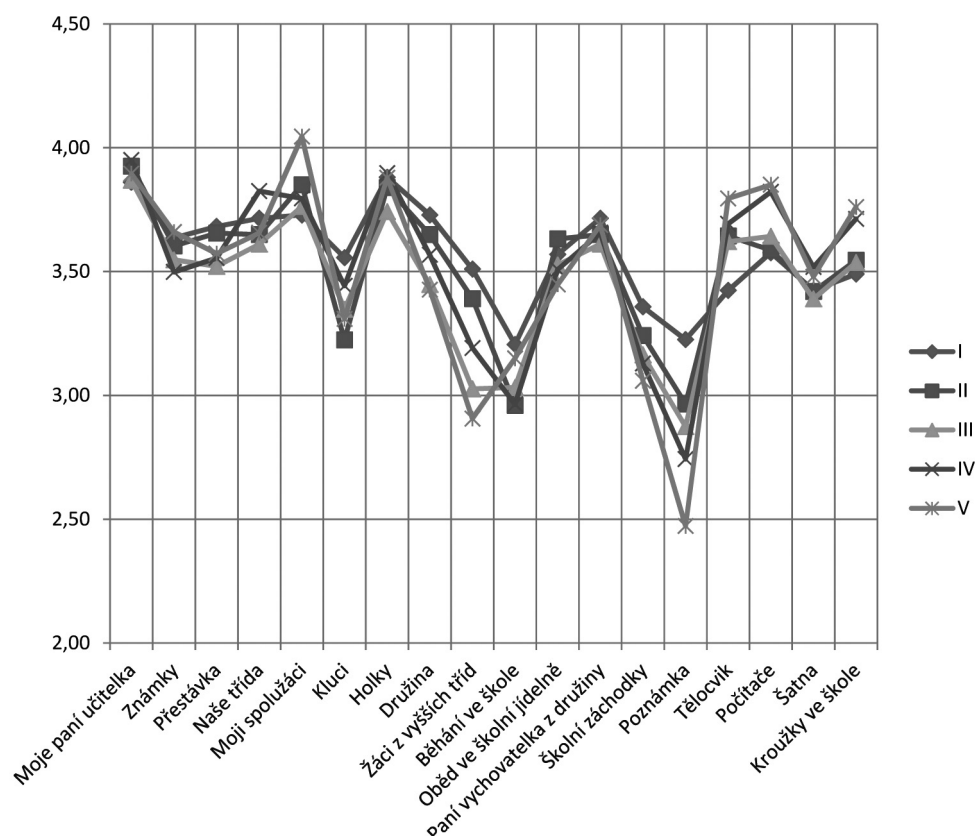
Rozdíly mezi ročníky na 1. stupni ZŠ

V následujících analýzách se podíváme na rozdíly ve vnímání školního prostředí u jednotlivých ročníků. V rámci sběru dat se nezjišťovalo, jak dlouho dítě na danou školu chodí, respektive zda měnilo v průběhu prvního stupně školu. Předpokládáme, že velká část dětí navštěvuje po dobu prvního stupně stejnou školu, tudíž se postupně s prostředím dané školy sžívá více a více. Pro výpočet rozdílů mezi žáky jednotlivých ročníků byl použit software STATISTICA 10 a v něm analýza rozptylů, pro tvorbu a zobrazení grafů byl využit EXCEL 2007.

Tab. 3: Rozdíly ve výsledcích žáků dle jednotlivých ročníků (shoda pojmů s hodnou pohádkovou postavou)

HODNÁ POHÁDKOVÁ POSTAVA								
	I	II	III	IV	V	rozdíl I a V	F	p
Moje paní učitelka	3,86	3,93	3,87	3,95	3,90	-0,03	0,19	0,94
Známky	3,64	3,60	3,55	3,50	3,66	-0,02	0,62	0,65
Přestávka	3,68	3,66	3,52	3,55	3,57	0,11	0,45	0,78
Naše třída	3,72	3,65	3,61	3,83	3,66	0,06	1,12	0,35
Moji spolužáci	3,73	3,85	3,76	3,80	4,05	-0,32	2,54	p<0,05
Kluci	3,56	3,22	3,35	3,44	3,31	0,25	1,64	0,16
Holky	3,88	3,84	3,74	3,90	3,88	0,00	0,52	0,72
Družina	3,73	3,65	3,45	3,57	3,43	0,30	1,80	0,13
Žáci z vyšších tříd	3,51	3,39	3,03	3,19	2,91	0,60	7,04	p<0,001
Běhání ve škole	3,21	2,96	3,03	2,96	3,15	0,06	1,28	0,28
Oběd ve školní jídelně	3,57	3,63	3,53	3,51	3,45	0,12	0,60	0,67
Paní vychovatelka z družiny	3,72	3,65	3,61	3,66	3,69	0,03	0,16	0,96
Školní záchodky	3,36	3,24	3,16	3,13	3,06	0,30	1,43	0,22
Poznámka	3,23	2,97	2,87	2,74	2,47	0,75	8,18	p<0,001
Tělocvik	3,42	3,64	3,62	3,69	3,80	-0,37	2,22	0,07
Počítače	3,58	3,59	3,64	3,82	3,85	-0,27	2,55	p<0,05
Šatna	3,42	3,42	3,39	3,52	3,48	-0,06	0,40	0,81
Kroužky ve škole	3,49	3,55	3,54	3,71	3,76	-0,27	2,05	0,09

Obr. 7: Graf rozdílů ve výsledcích žáků jednotlivých ročníků (shoda pojmů s hodnou pohádkovou postavou)

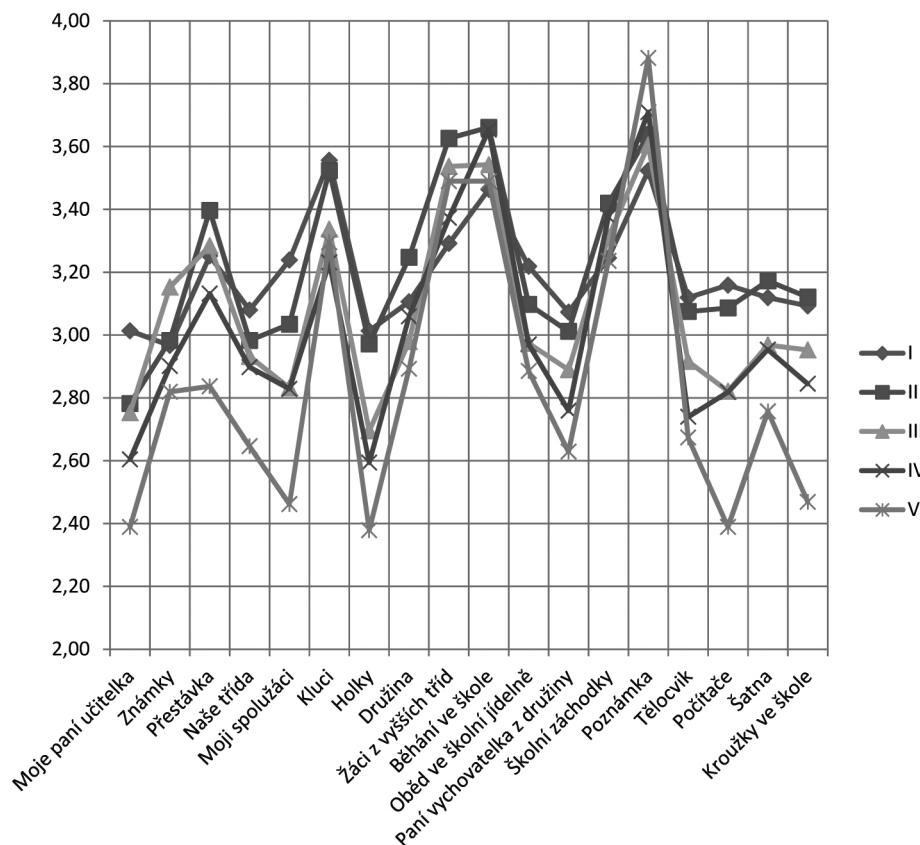
Žáci všech ročníků hodnotí vysoce pozitivně pojem „moje paní učitelka/můj pan učitel“, v těsném závěsu (cca s rozdílem jedné desetiny) hodnotí pozitivně pojem „moji spolužáci“. Toto platí pro děti z 1.-4. třídy, v 5. třídě dochází k zajímavému přesmyku, kdy se na první místo dostává pojem „moji spolužáci“ a pojem „moje paní učitelka/můj pan učitel“ se odsouvá na druhé místo. Tato zjištění jsou v souladu s poznatky vývojové psychologie, neboť děti v období nastupující pubescence začínají přisuzovat větší důležitost vrstevnickému kolektivu a opouštějí nekritické přijímání autorit ze světa dospělých (Langmeier, Krejčířová 2006). Dá se předpokládat, že ve vyšších ročnících by se rozdíl mezi těmito dvěma pojmy ještě více zvýraznil ve prospěch vrstevníků. Výrazné rozdíly jsou také v hodnocení pojmu „žáci z vyšších tříd“. Čím nižší ročník děti navštěvují, tím pozitivněji tento pojem hodnotí (rozdíl mezi 1. a 5. třídou je 0,6). Na počátku školní docházky zřejmě děti se staršími žáky nemají žádné špatné zkušenosti, což se v průběhu školních let mění. Pokud by v některých školách nedocházelo u starších dětí k negativnímu hodnocení tohoto pojmu (nejedná-li se o malotřídky), škola pravděpodobně lépe zvládla upravit vztahy mezi mladšími a staršími žáky a zasloužila by si označení „přátelská škola“. Největší rozdíly v hodnocení (mezi 1. a 5. třídou je 0,75) byly zaznamenány u hodnocení pojmu „poznámka“.

Opět platí, že děti v nižších třídách hodnotí pojem pozitivněji. Teprve v průběhu let školní docházky se poznámka pro děti stává důležitější negativní součástí jejich školního prostředí (poznámky k řešení kázeňských problémů jsou využívány ve vyšších třídách častěji). Pojem „poznámka“ byl také u všech ročníků s výjimkou prvního hodnocení jako nejméně pozitivní pojem. U prvňáčků bylo jako nejméně pozitivní pojem hodnoceno „běhání/litání ve škole“. Opačnou tendenci můžeme sledovat u pojmu „počítače“. Čím vyšší ročník děti navštěvují, tím pozitivněji tento pojem hodnotí. Velmi podobně jsou také hodnoceny pojmy „tělocvik“ a „kroužky ve škole“, jen s poněkud menší statistickou významností (rozdíly u všech předchozích pojmů jsou statisticky významné na 5% hladině spolehlivosti, pojem „tělocvik“ na 7% hladině spolehlivosti a pojem „kroužky ve škole“ jen na 9% hladině spolehlivosti). Tyto tendence potvrzují, že pro děti na začátku školní docházky jsou ve školním prostředí obzvláště důležité interpersonální vztahy (k vyučujícím i vrstevnické), teprve později více oceňují různé materiální a programové bonusy, které škola poskytuje.

Tab. 4: Rozdíly ve výsledcích žáků dle jednotlivých ročníků (shoda pojmů se zlou pohádkovou postavou)

ZLÁ POHÁDKOVÁ POSTAVA								
	I	II	III	IV	V	rozdíl I a V	F	p
Moje paní učitelka	3,01	2,78	2,75	2,60	2,39	0,62	4,96	p<0,001
Známky	2,97	2,98	3,15	2,90	2,82	0,15	1,76	0,13
Přestávka	3,25	3,40	3,28	3,13	2,84	0,41	5,08	p<0,001
Naše třída	3,08	2,98	2,93	2,90	2,65	0,43	2,61	p<0,05
Moji spolužáci	3,24	3,03	2,83	2,83	2,46	0,78	7,07	p<0,001
Kluci	3,56	3,52	3,34	3,23	3,30	0,26	1,88	0,11
Holky	3,01	2,97	2,69	2,59	2,38	0,63	6,32	p<0,001
Družina	3,11	3,25	2,98	3,06	2,89	0,21	1,66	0,16
Žáci z vyšších tříd	3,29	3,63	3,54	3,37	3,49	-0,20	1,60	0,17
Běhání ve škole	3,46	3,66	3,54	3,65	3,49	-0,03	0,91	0,46
Oběd ve školní jídelně	3,22	3,10	2,97	2,97	2,89	0,33	1,55	0,19
Paní vychovatelka z družiny	3,07	3,01	2,89	2,76	2,63	0,44	3,01	p<0,05
Školní záchodky	3,25	3,42	3,31	3,38	3,24	0,01	0,66	0,62
Poznámka	3,52	3,64	3,61	3,71	3,88	-0,36	1,98	0,10
Tělocvik	3,12	3,07	2,92	2,74	2,67	0,45	3,53	p<0,01
Počítače	3,16	3,09	2,82	2,82	2,39	0,77	8,89	p<0,001
Šatna	3,12	3,17	2,97	2,95	2,76	0,36	2,80	p<0,05
Kroužky ve škole	3,09	3,12	2,95	2,84	2,47	0,62	7,76	p<0,001

Obr. 8: Graf rozdílů ve výsledcích žáků jednotlivých ročníků (shoda pojmů se zlou pohádkovou postavou)

Co se týče shod se zlou pohádkovou postavou, žáci napříč všemi ročníky se shodují v nejnižší a nejvyšší hodnocených pojmech. Nejméně shod zaznamenaly, a tudíž nejpozitivněji jsou vnímány pojmy „*moje paní učitelka/můj pan učitel*“ a „*holky*“. U pojmu „*holky*“ to však výrazně závisí na tom, zda byl hodnocen chlapci nebo dívkami (jak jsme uváděli výše), nicméně dívky tento pojem hodnotí natolik pozitivně, že převládá negativnější vidění chlapců. Nejvíce shod, a tudíž negativní vnímání, je přisuzováno pojům „*poznámka*“, „*běhání/litání ve škole*“ a „*žáci z vyšších tříd*“. U téměř poloviny pojmů jsou statisticky významné rozdíly mezi jednotlivými třídami. Vždy se jedná o tendenci, kdy nejmladší děti hodnotí pojem o něco negativněji než děti starší a postupně s rostoucím věkem (s vyšší navštěvovanou třídou) se negativní hodnocení pojmů zmírňuje. Jedná se o pojmy „*přestávka*“, „*naše třída*“, „*moji spolužáci*“, „*holky*“, „*paní vychovatelka z družiny*“, „*tělocvik*“, „*počítače*“, „*šatna*“ a „*kroužky ve škole*“. U některých pojmů („*tělocvik*“, „*počítače*“, „*kroužky ve škole*“) jsou tato zjištění zcela v souladu i s porovnáními s hodnou pohádkovou postavou, tzn. při hodnocení pojmů spolu s věkem dětí vzrůstá shoda s hodnou pohádkovou postavou a klesá shoda se zlou pohádkovou postavou. Jiné pojmy však děti z prvních a druhých tříd hodnotí poměrně vysokou shodou s hodnou i zlou pohádkovou postavou, což znamená, že vyjadřují k hodnocenému pojmu ambivalentní postoje. Souvisí to zřejmě s tím, že pro děti na počátku školní docházky je spousta oblastí ve školním prostředí nových, děti je vnímají jako pozitivní, zároveň je však u nich přítomen strach z nepoznaného. Čím delší čas ve škole tráví, tím více věci poznávají a hodnotí je nižšími shodami se zlou pohádkovou postavou. Opačná tendence (na 10% hladině spolehlivosti) se vyskytuje u pojmu „*poznámka*“. Čím vyšší třídu děti navštěvují, tím negativněji tento pojem hodnotí.

Typické profily pro dívky a chlapce navštěvující I., II., III., IV. či V. ročník ZŠ

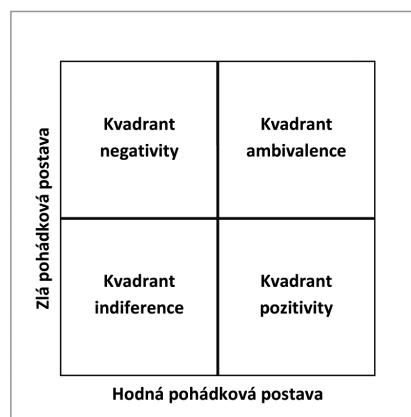
V předchozích kapitolkách byly ukázány rozdíly ve vnímání školního prostředí chlapců a dívek a také dětí napříč všemi ročníky 1. stupně ZŠ. Aby bylo možné snadno interpretovat výsledky nástroje, přikládáme pro každou věkovou i genderovou skupinu typický profil v podobě dvourozměrného grafu rozděleného na čtyři kvadranty. S tímto profilem je vhodné srovnat výsledky vaší třídy, případně celé školy.

Výsledkem nástroje je vlastně prostor s různě umístěnými pojmy z oblasti školního prostředí, tento prostor vymezují osy ztotožněné s pojmy hodná a zlá pohádková postava. V prostoru se objevují následující kvadranty (postup od levého spodního kvadrantu proti směru hodinových ručiček):

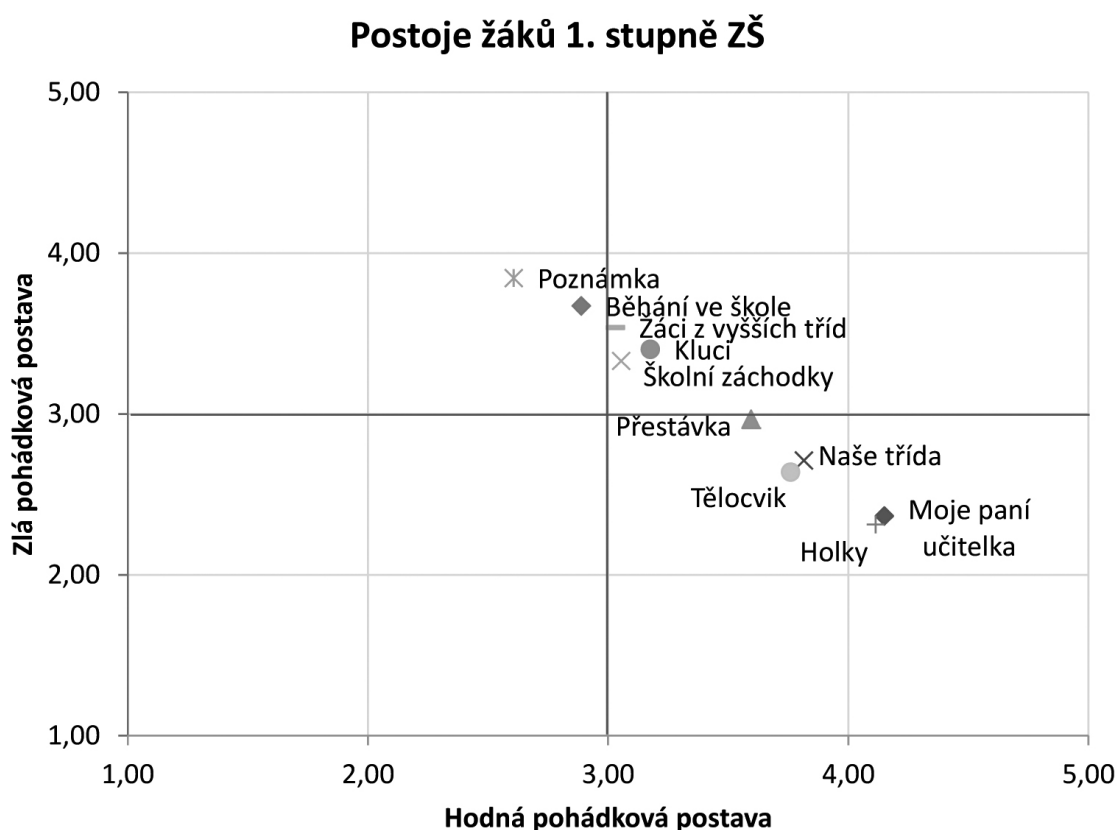
- **Kvadrant indiference** – zde se vyskytují pojmy, které mají nízký počet shodných atributů s hodnou i zlou pohádkovou postavou. K takovýmto pojmům má žák lhostejný postoj.
- **Kvadrant positivity** – zde se vyskytují pojmy, které mají vysoký počet shodných atributů s hodnou pohádkovou postavou a nízký počet společných atributů se zlou pohádkovou postavou. Předpokládáme, že k takovýmto pojmům má dítě pozitivní postoj.
- **Kvadrant ambivalence** – zde se vyskytují pojmy, které mají vysoký počet shodných atributů s hodnou i zlou pohádkovou postavou. K takovýmto pojmům má žák ambivalentní postoj, tzn. něčím jsou pro něj pozitivní, a zároveň něčím negativní.
- **Kvadrant negativity** – zde se vyskytují pojmy, které mají nízký počet shodných atributů s hodnou pohádkovou postavou a vysoký počet společných atributů se zlou pohádkovou postavou. Předpokládáme, že k takovýmto pojmům má dítě negativní postoj.

Obr. 9: Rozmístění kvadrantů a jejich význam

Při interpretaci výsledků nástroje je vhodné přihlídnout k umístění v různých kvadrantech a reflektovat především pojmy umístěné v kvadrantu ambivalence a negativity. Další možností interpretace je sledování pojmů, které jsou umístěny blízko sebe, a tudíž k nim má dítě podobné postoje.

Obr. 10: Příklad profilu

Na obrázku 10 je zobrazen příklad profilu (pro přehlednost na něm nejsou zobrazeny všechny pojmy). Důležité pro správné porozumění grafu je umístění malé barevné značky, nikoliv textu popisku. Z tohoto grafu můžeme vyčíst, že daná skupina dětí hodnotí velmi kladně pojmy „*moje paní učitelka*“ a „*holky*“, které jsou umístěny téměř identicky. Do kvadrantu pozitivity dále spadají pojmy „*naše třída*“, „*tělocvik*“ a „*přestávka*“. V kvadrantu negativity se vyskytuje pojem „*poznámka*“, což je v souladu s očekáváními, a také pojem „*běhání ve škole*“. U tohoto pojmu by bylo vhodné zjistit, zda dětem takovéto chování spolužáků opravdu vadí a znepříjemňuje jim pobyt ve školním prostředí (v rámci předvýzkumu si hlavně mladší děti a dívky spontánně na takové chování stěžovaly), nebo zda se jedná o zvnitřnění norem chování předávaných pedagogy. Zbývající tři pojmy leží v kvadrantu ambivalence, ale velmi blízko ose oddělující kvadrant negativity.

V příloze číslo 4 se setkáte se sadou 17 typických profilů. Při interpretaci výsledků nástroje si prosím najděte profil, který vystihuje Vámi testovanou skupinu, a srovnajte výsledek nástroje s tímto profilem.

Uspořádání pojmů na lineární škále dle oblíbenosti

Výsledky nástroje lze také interpretovat jednodušším způsobem. Tento způsob je však pouze orientační a doporučujeme jej využívat pouze v odůvodněných případech – nedostatek času k interpretaci výsledků, výsledky dle typických profilů nedávají smysl apod.

Jedná se o to, že na konci práce s nástrojem byly děti požádány, aby atributy, kterými v průběhu testu hodnotily jednotlivé pojmy, uspořádaly podle toho, jak se jim líbí – od nejpěknějšího atributu po nejméně hezký. Na základě tohoto uspořádání je pak možné pro každý hodnocený pojem ze školního prostředí spočítat bodovou hodnotu (součet bodů přiřazených atributů) a umístit tento pojem na lineární škálu dle oblíbenosti. V rámci tohoto hodnocení se vůbec nepracuje s pojmy hodná a zlá pohádková postava.

Jak jednotlivé škály vypadají pro celou školu, třídu či rozděleně dle pohlaví, naleznete v příloze číslo 5.

6 MOŽNÉ CESTY, JAK DÁLE PRACOVAT SE ZJIŠTĚNÍMI NÁSTROJE

Výsledky nástroje nemusejí sloužit pouze k zarchivování současného stavu, ale mohou usnadnit změny ve školním prostředí ve prospěch dětí. Výsledky popisují, jak děti vnímají školní prostředí a jeho jednotlivé prvky, nezodpovídají však, proč děti prostředí takto vnímají. Pro případnou změnu v prostředí je důležité snažit se zjistit, co děti k takovému vnímání vede.

Možné cesty:

- Diskuze s dětmi nad výsledky (vhodné pro vyšší ročníky 1. stupně, tzn. 4. a 5. ročníky) – dětem je možné výsledky ve zjednodušené grafické podobě prezentovat a rozpoutat diskuzi na téma, proč jsou zrovna takové.
- Forma fantazijní hry „Kdybych byl kouzelník/čarodějka, jak bych změnil/a konkrétní věci?“ – vhodné i pro mladší děti. Takto je vhodné pracovat s pojmy, které vyšly do kvadrantu negativity nebo ambivalence. Např. tělocvik vyjde do kvadrantu negativity, požádáme děti, aby si představily, že mají čarovnou moc a mohou v hodinách tělocviku cokoliv změnit. Co by to bylo? Na toto téma je možné nejprve nechat děti kreslit obrázky a teprve potom obrázky ukázat ostatním a vysvětlit je.
- Porovnání tříd na jedné škole – pokud se výsledky v rámci tříd podobají, můžeme usuzovat na nějaký obecný problém (např. děti negativně hodnotí pojem tělocvik, protože tělocvična je stará, temná, nevyhovující místnost), pokud však některá třída hodnotí pojem výrazně jinak než ostatní třídy na škole, jedná se obvykle o závažnější indikátor konkrétního problému (např. děti ze 3.B hodnotí pojem tělocvik výrazně negativně, ostatní třídy jej hodnotí pozitivně, protože v kolektivu dětí ze 3.B dochází k šikaně v době před a po tělesné výchově, v průběhu tělocviku došlo v této třídě k vážnému úrazu apod.).
- Rozhovor s rodiči – nad pojmy, které vycházejí výrazně negativně, je možné také diskutovat s rodiči a zjistit, zda se jim děti doma nezmínily o tomto prvku školního prostředí (např. rodiče potvrdí, že se dítě netěší na tělocvik a snaží se mu vyhnout, protože se v tělocvičně bojí).

Konkrétní řešení budou efektivní pouze tehdy, pokud budeme znát důvody negativního vnímání dětí. Na závěr bychom chtěli zdůraznit, že práce s těmito údaji je poměrně náročná a obzvláště ve vyhrocených interpersonálních situacích (např. třída se shodne na výrazně negativním vnímání paní učitelky nebo pana učitele) by s nimi měl pracovat odborník přímo se nepodílející na výuce v dané třídě (např. školní psycholog, výchovný poradce apod.).

7 SEZNAM LITERATURY

Langmeier, J., & Krejčířová, D. (2006). *Vývojová psychologie*. Praha: Portál.

Smékal, V. Psychosémantické metody. In Maršálová, L., Mikšík, O., & kol. (1990). *Metodológia a metódy psychologického výskumu*. Bratislava: SPN.

Urbánek, T. (2003). *Psychosémantika*. Brno: Nakladatelství Pavel Křepela.

8 PŘÍLOHY

Příloha 1 – Test nedokončených vět

Varianta pro chlapce

- Ve škole se mi nejvíc líbí
- V naší škole se mi nelíbí
- Mám moc rád, když ve škole
- Nemám v naší škole rád.....
- Nejvíc se bojím, když ve škole
- Nejhezčí část naší školy je
- Nejhorší část naší školy je.....
- Ve škole se často koná mnoho.....
- Ve škole mi velmi chybí
- Paní učitelka často
- Moji spolužáci jsou
- Obědy ve školní jídelně
- Ve školní družině se často.....
- Školní jídelna je
- Ve škole se směju, když
- Obávám se, že ve škole
- Kroužky ve škole jsou.....
- Šatny ve škole jsou
- Chodba ve škole je
- Ve třídě se mi nejvíc líbí
- Obávám se, že ve třídě

Varianta pro dívky

- Ve škole se mi nejvíc líbí
- V naší škole se mi nelíbí
- Mám moc ráda, když ve škole
- Nemám v naší škole ráda
- Nejvíc se bojím, když ve škole
- Nejhezčí část naší školy je
- Nejhorší část naší školy je
- Ve škole se často koná mnoho
- Ve škole mi velmi chybí
- Paní učitelka často
- Moji spolužáci jsou
- Obědy ve školní jídelně
- Ve školní družině se často
- Školní jídelna je
- Ve škole se směju, když
- Obávám se, že ve škole
- Kroužky ve škole jsou
- Šatny ve škole jsou
- Chodba ve škole je
- Ve třídě se mi nejvíc líbí
- Obávám se, že ve třídě

Příloha 2 – Otázky pro mladší děti

Otázky pokládal tazatel, takže je upravoval co do gramatického rodu.

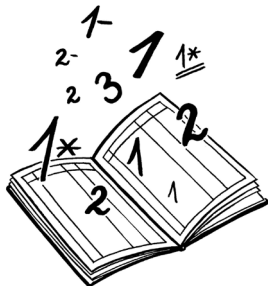
- Co se ti ve škole líbí?
- Co se ti ve škole nelíbí?
- Co máš ve škole rád?
- Co nemáš ve škole rád?
- Čeho se ve škole nejvíc bojíš?
- Do jaké části v budově školy nerad chodíš a proč?
- Kdybys byl/a kouzelník/čarodějka, co bys ve škole vyčaroval/a? A proč? Jak by se škola změnila?
- Co všechno ve škole děláte?
- Co se děje ve škole o přestávce?
- Co se děje ve školní družině?
- Jaké jsou tvé oblíbené předměty?
- Co se děje ve tvé třídě?
- Co bys kouzlem změnil ve vaší třídě?

Příloha 3 – Obrázky ilustrující pojmy

Moje paní učitelka/můj pan učitel

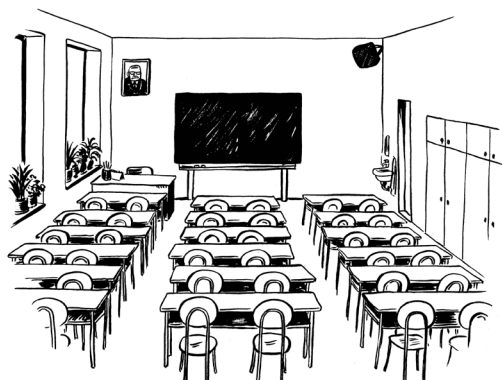
Známky

Přestávka

Naše třída (místnost)

Moji spolužáci

Kluci

Holky

Družina

Žáci z vyšších tříd (starší žáci)

Běhání (lítání) ve škole

Oběd ve školní jídelně

Paní vychovatelka z družiny;

Školní záchodky (wc)

Poznámka

Tělocvik

Počítače

Šatna

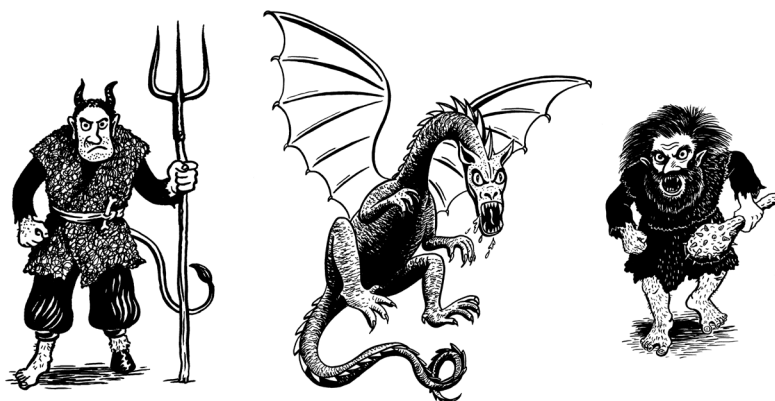
Kroužky ve škole

Hodná pohádková postava

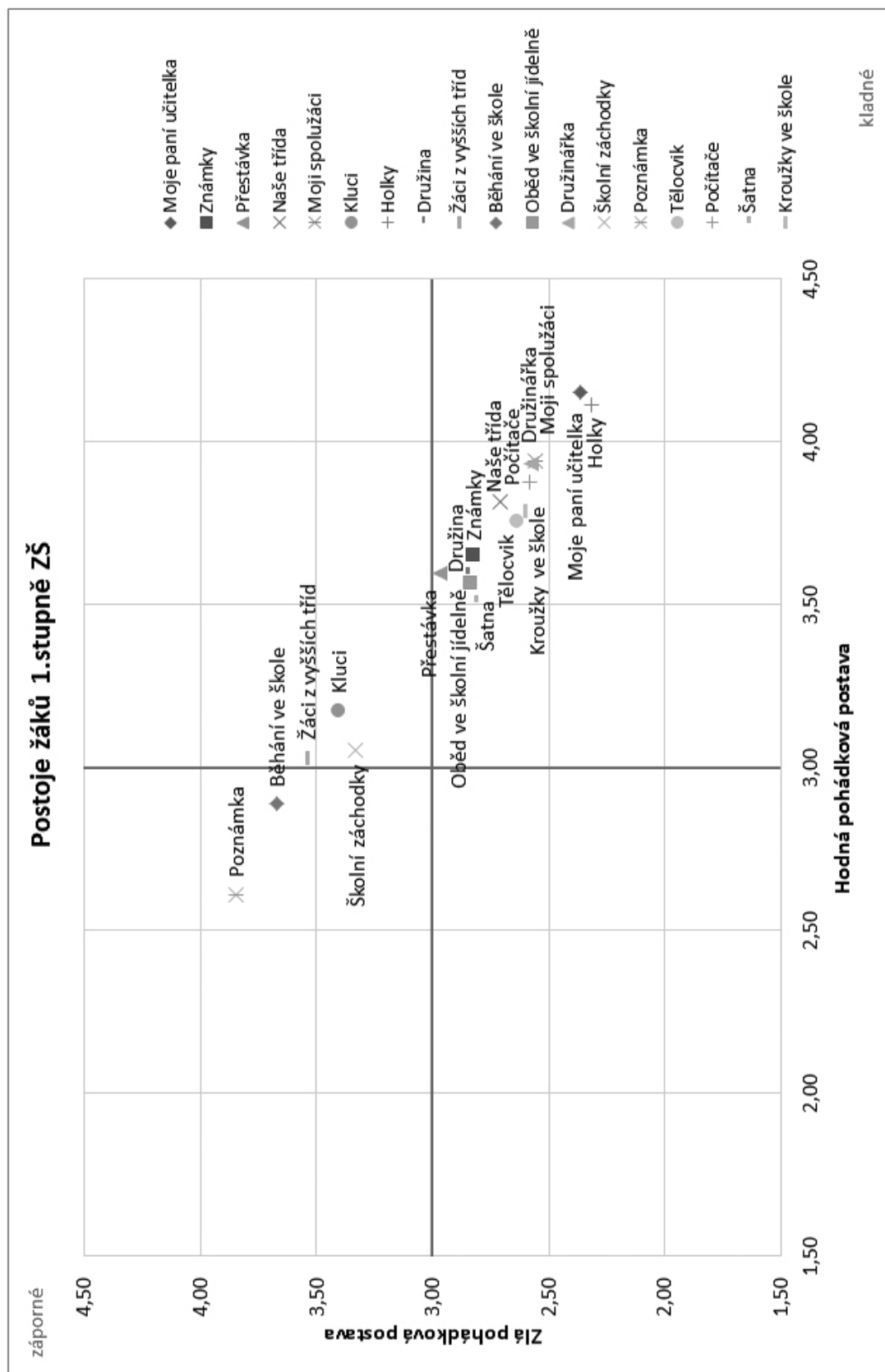

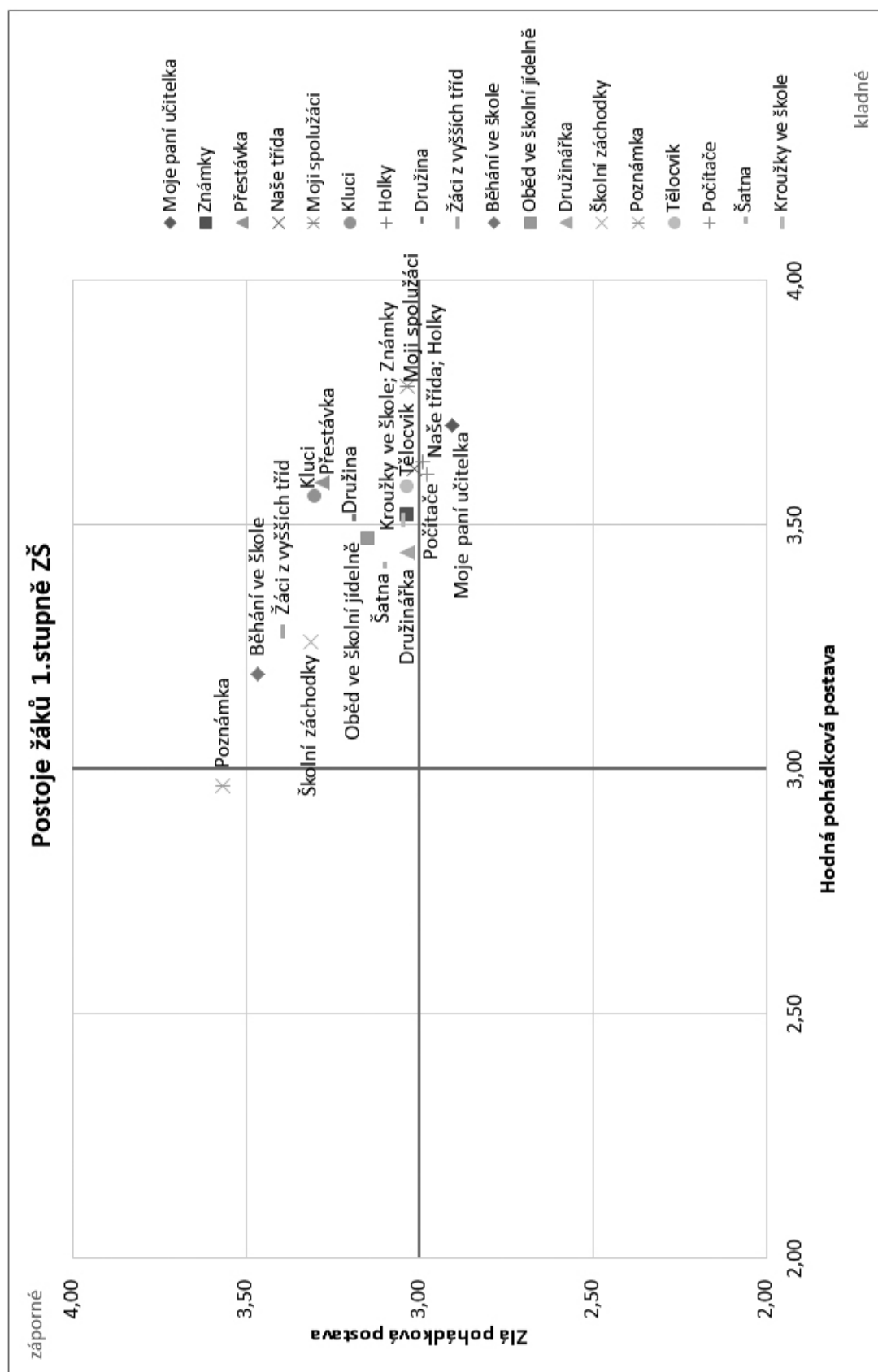
Zlá pohádková postava

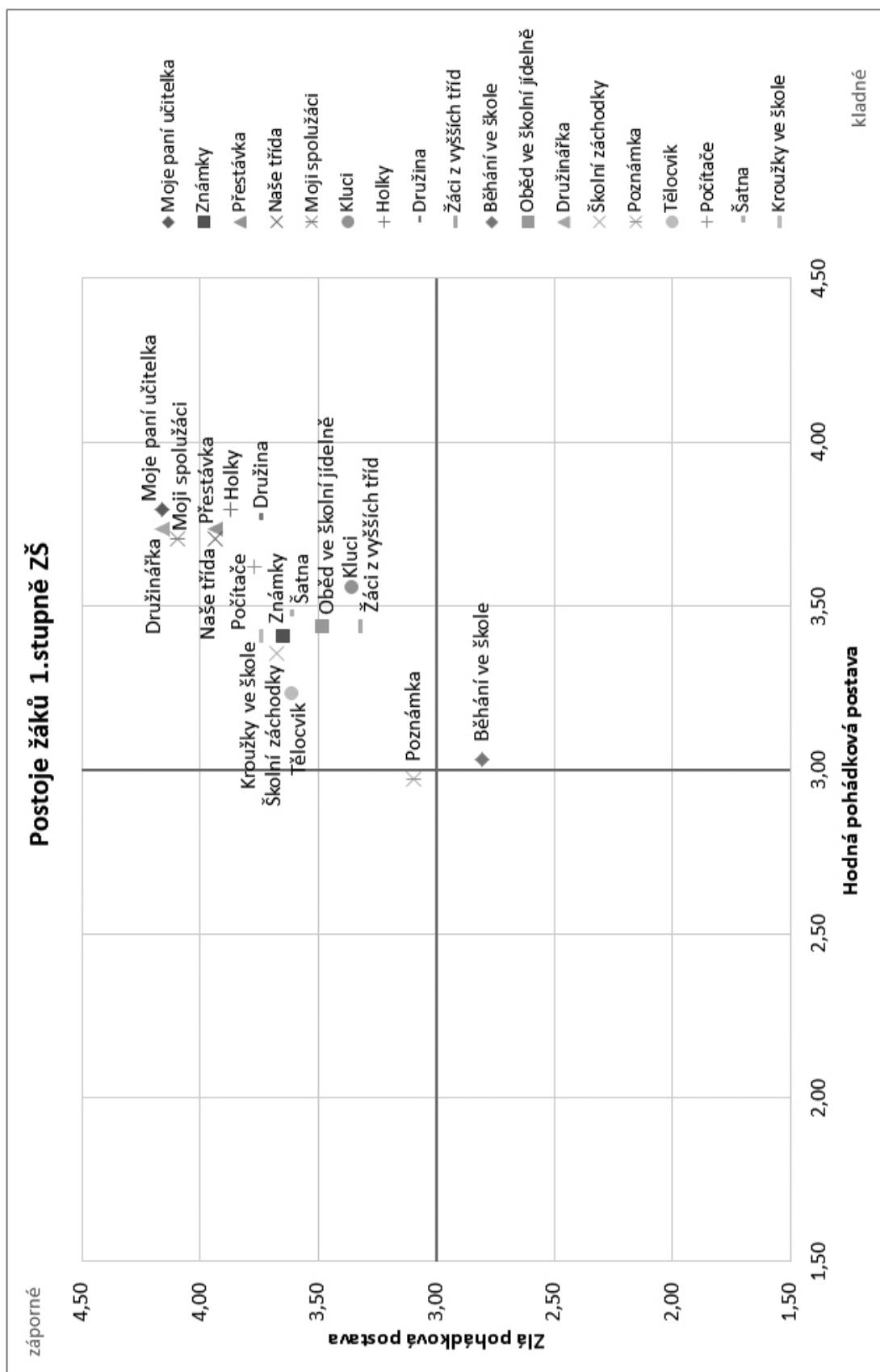

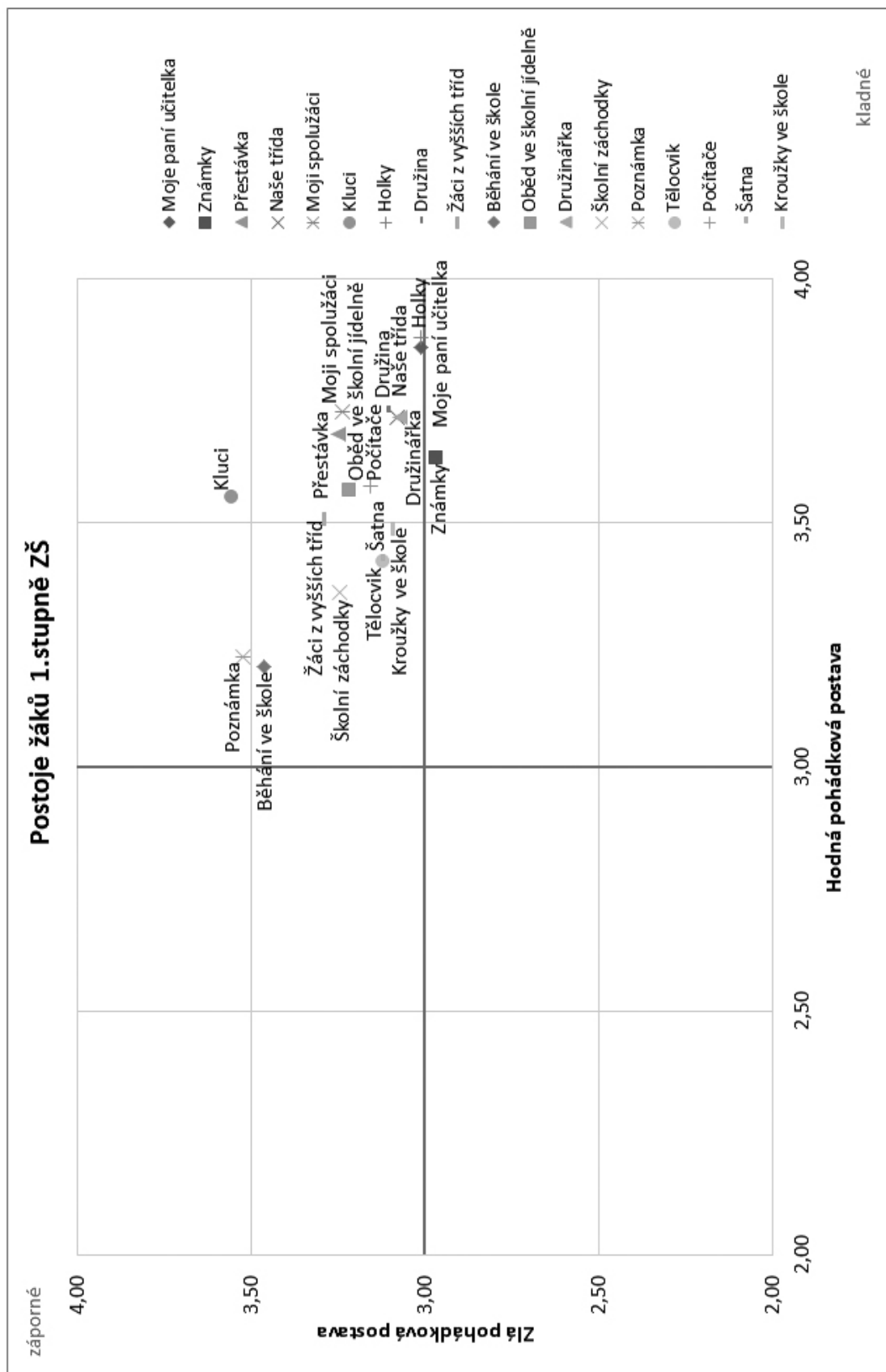
Příloha 4 – Seznam profilů

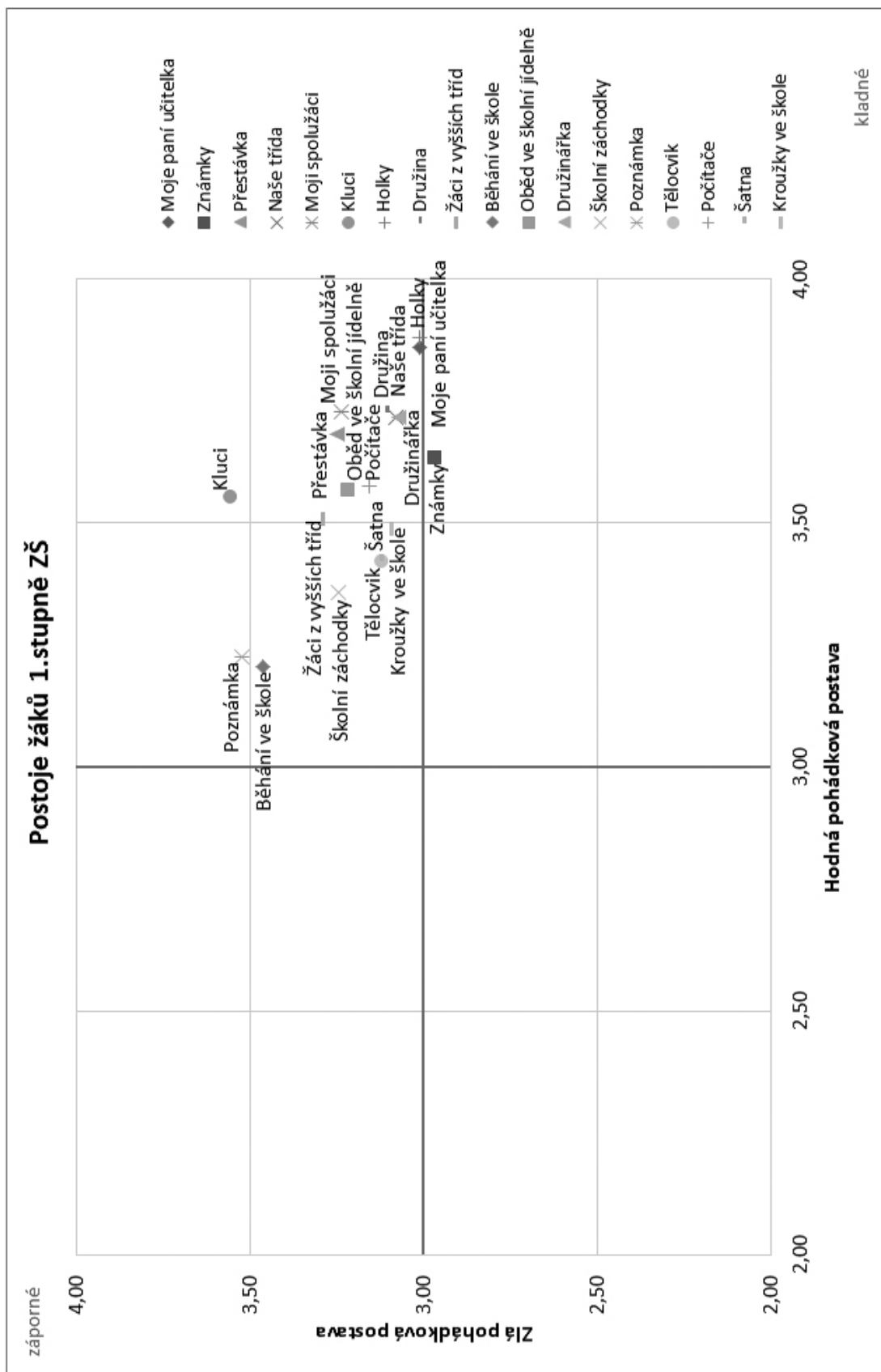
Celá škola (všechny ročníky I. stupně ZŠ) – dívky

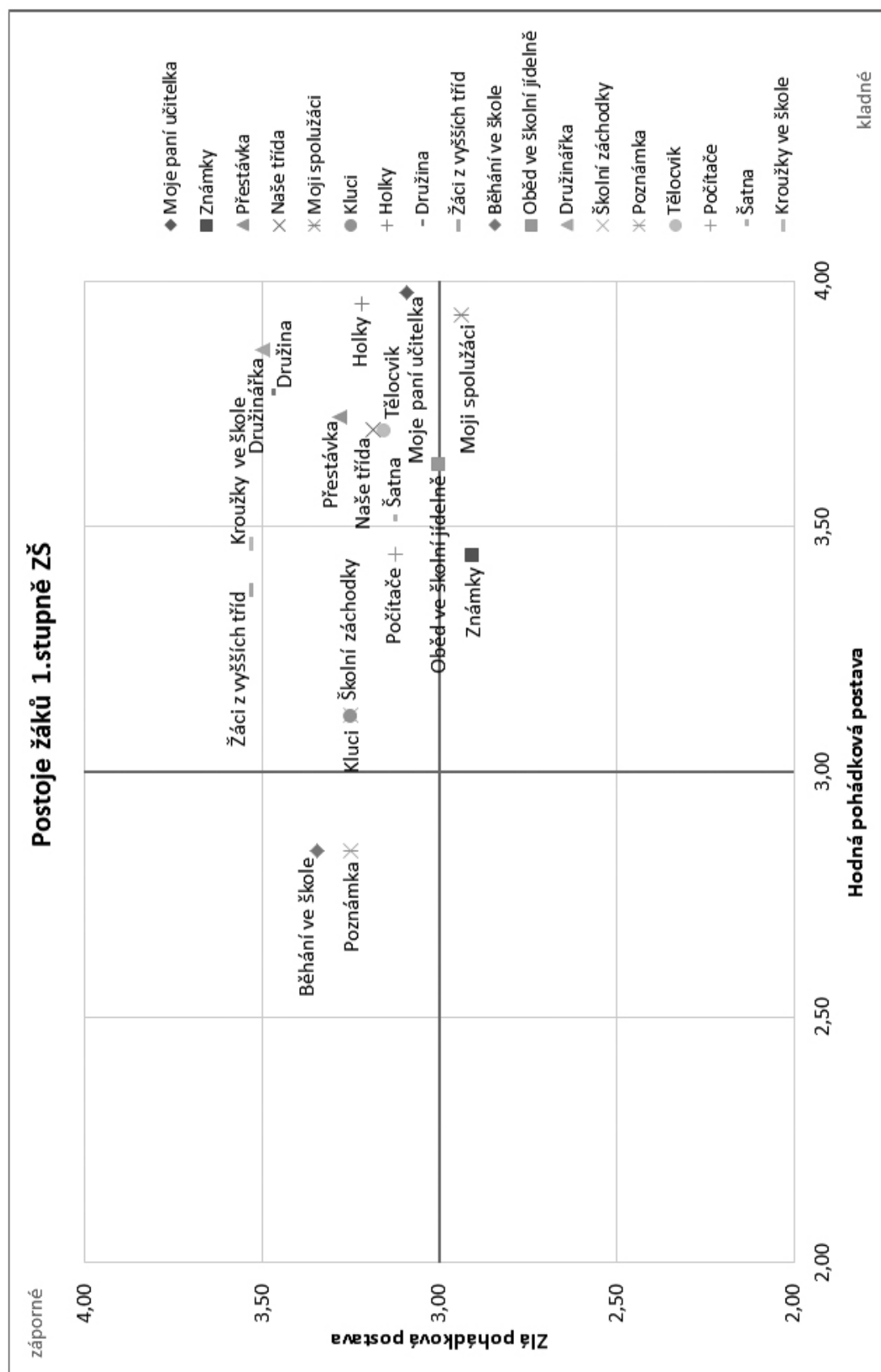

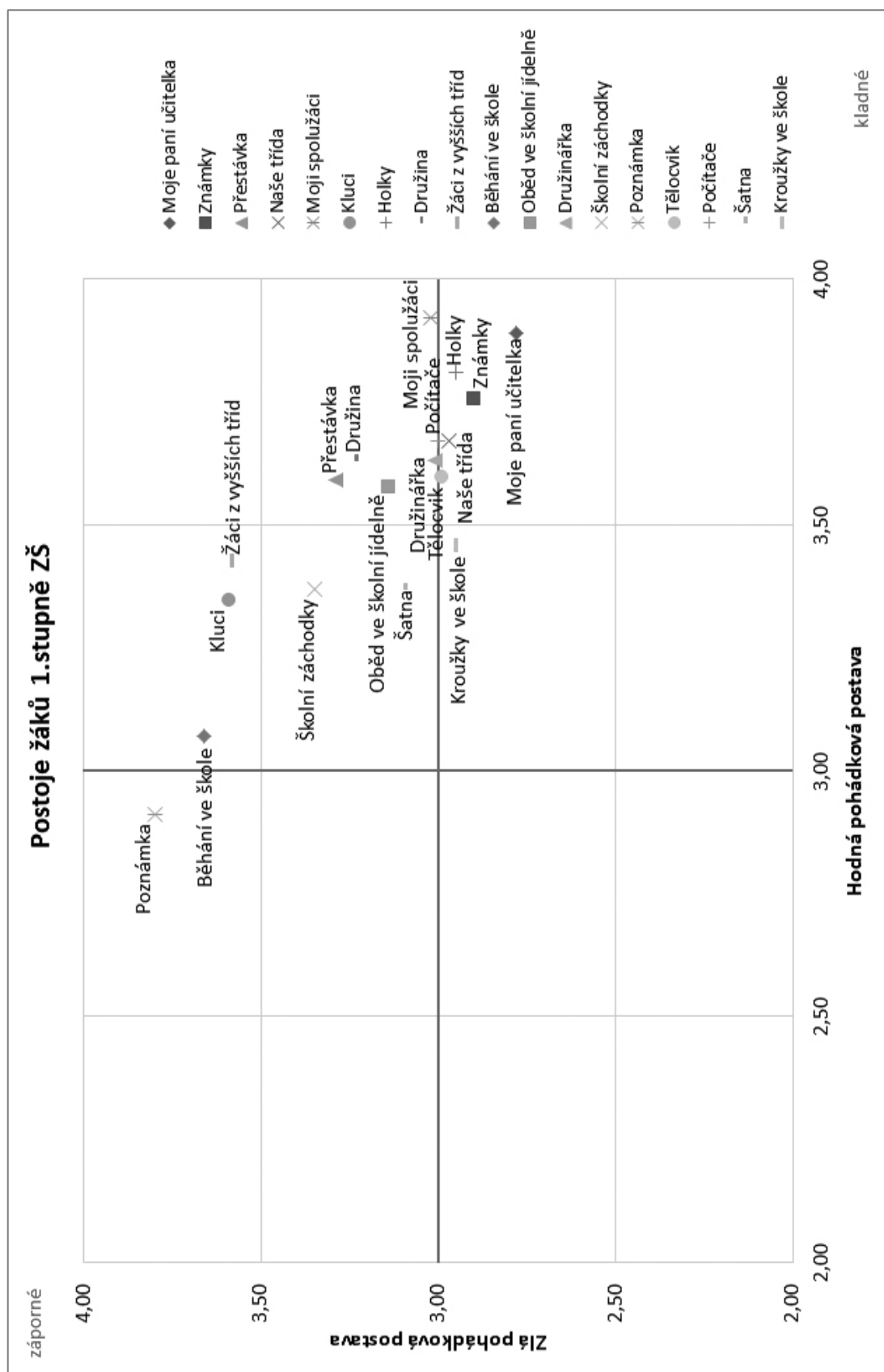

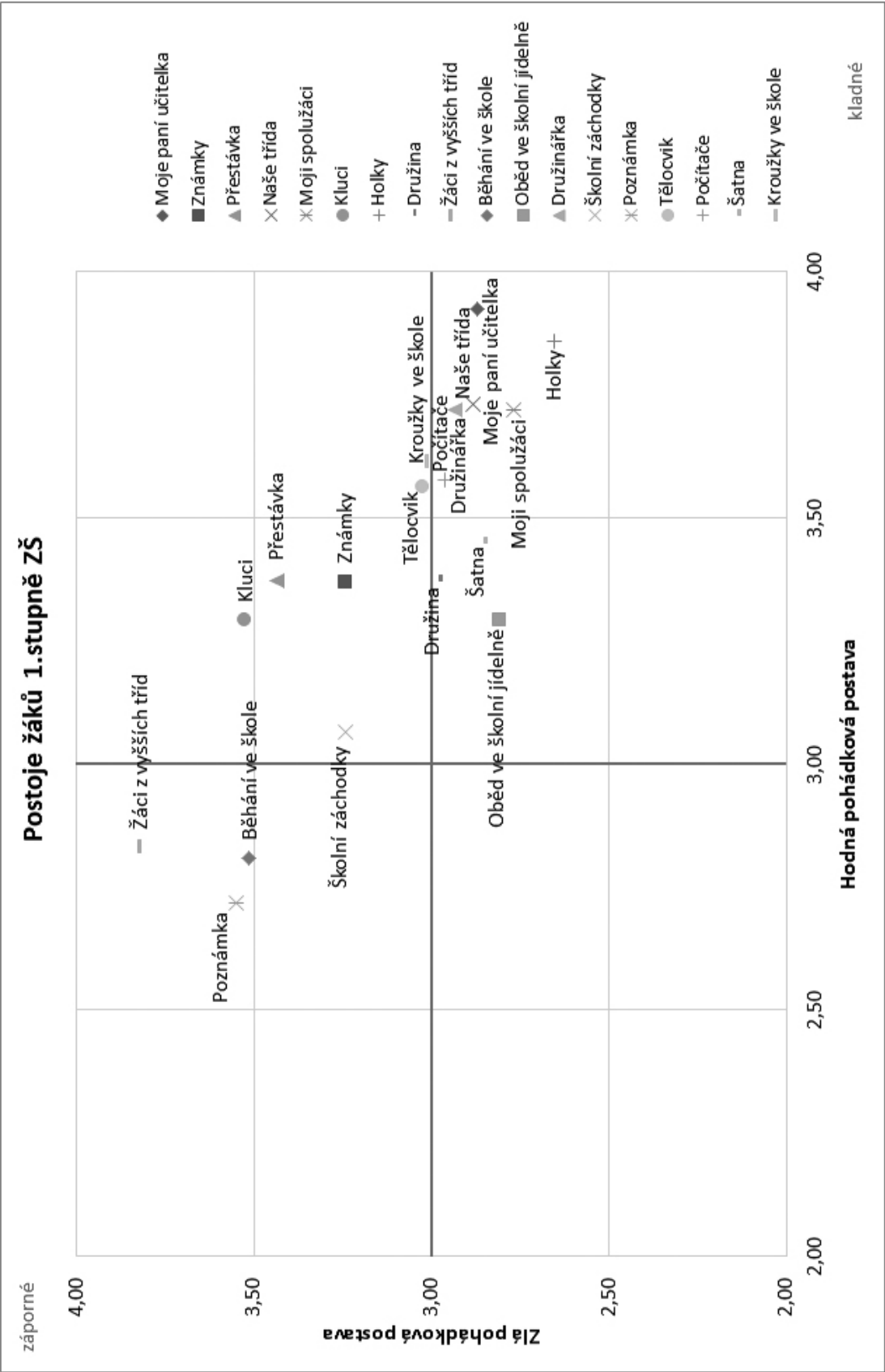

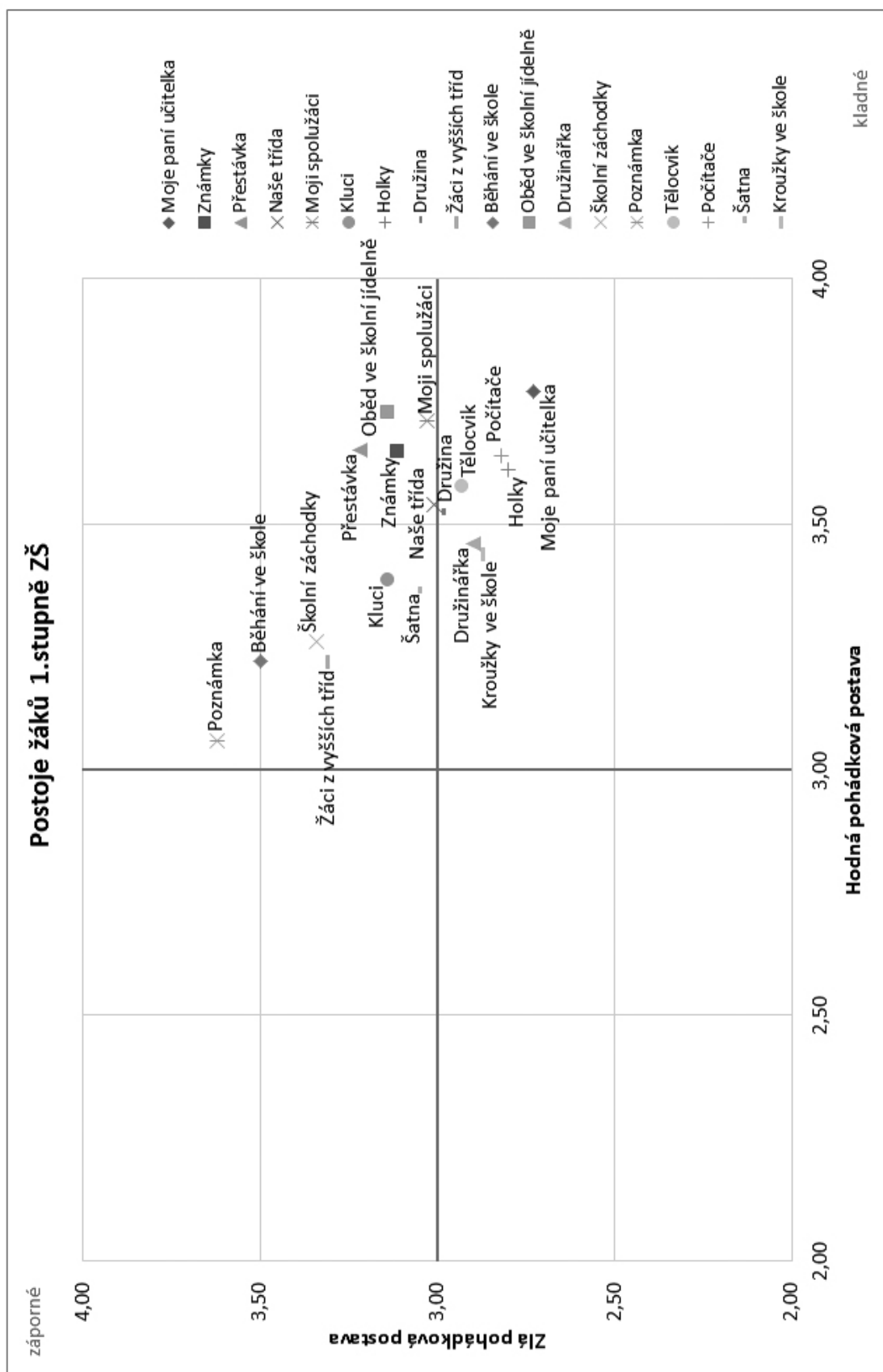

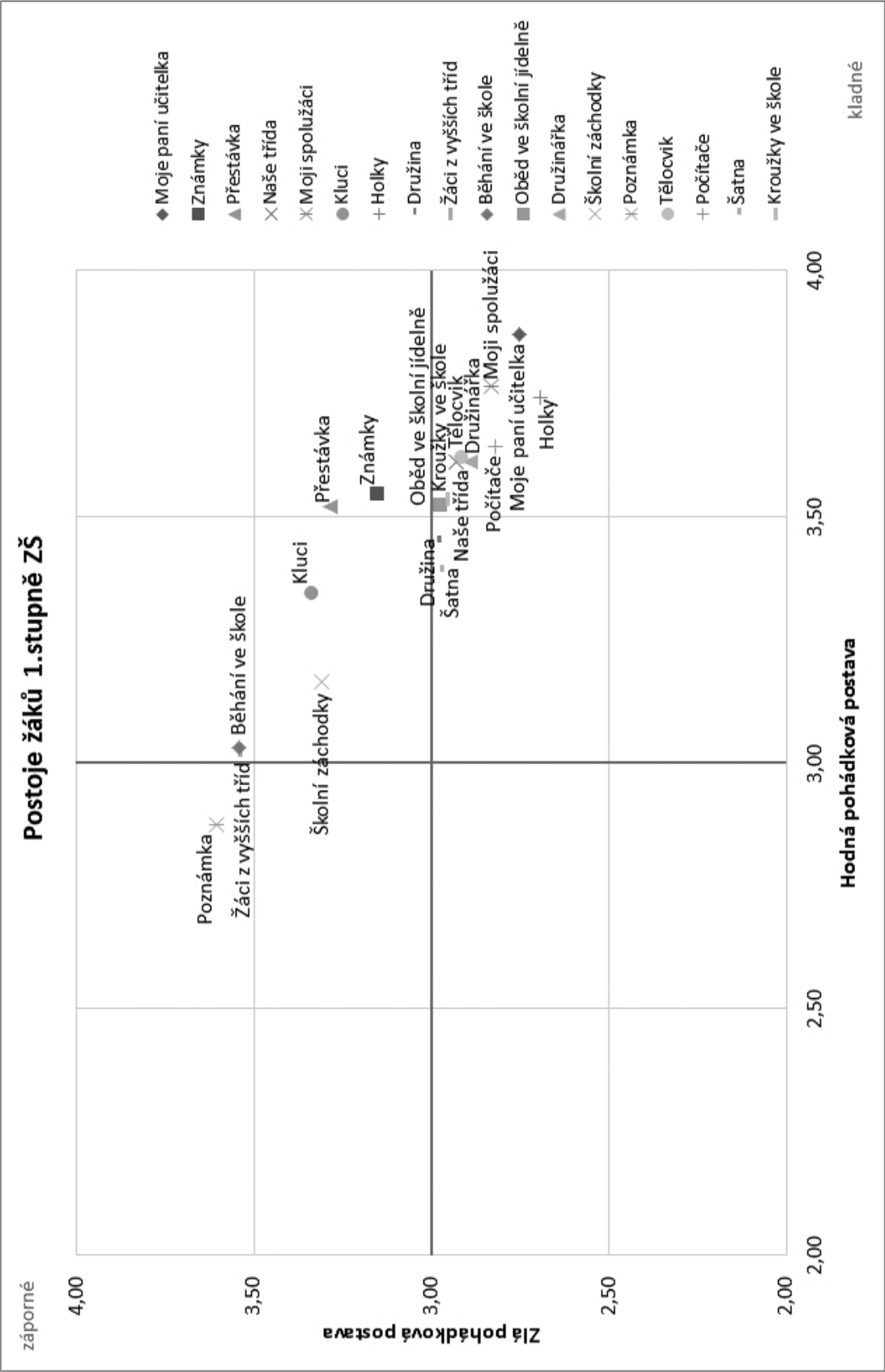

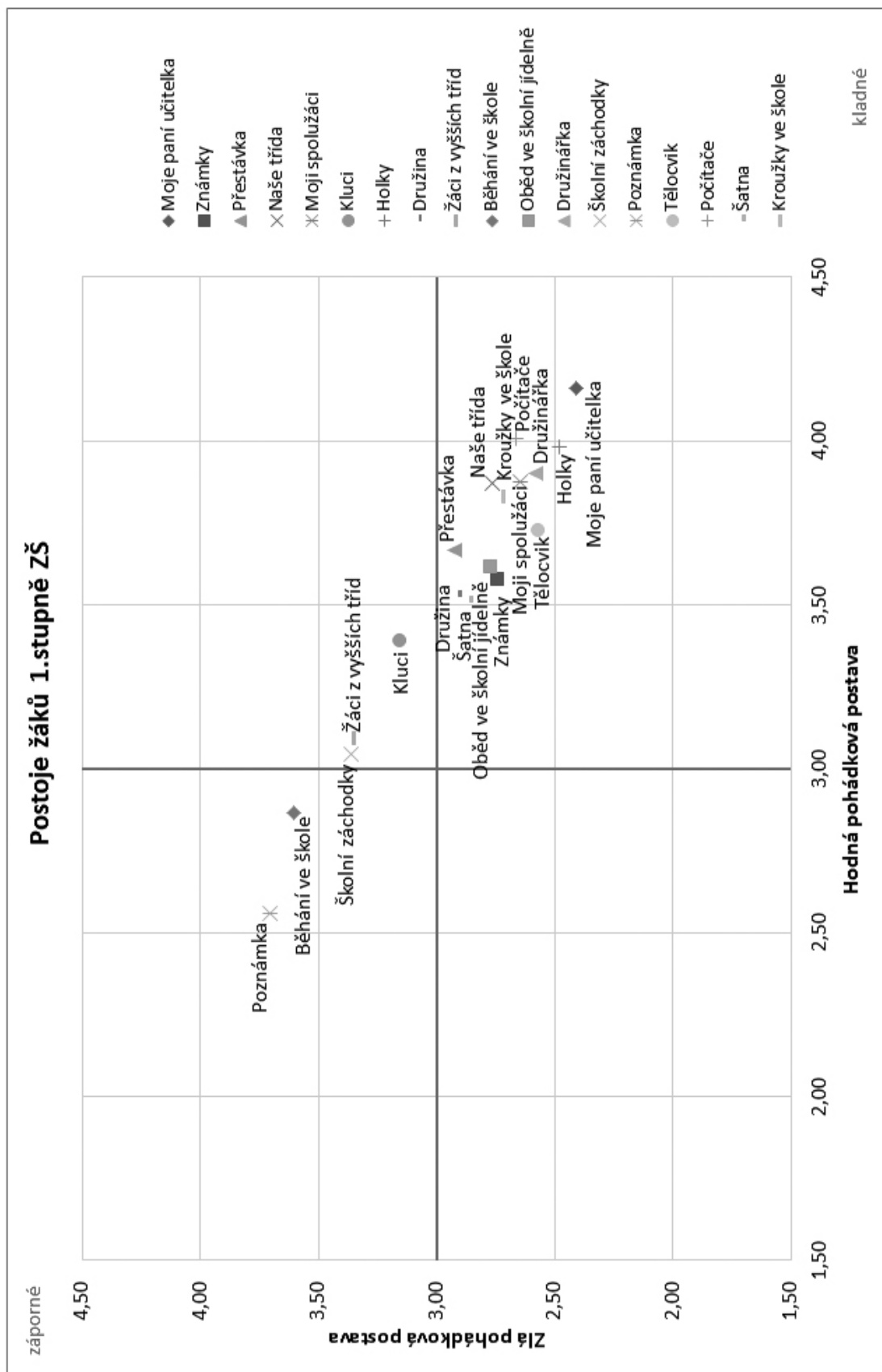

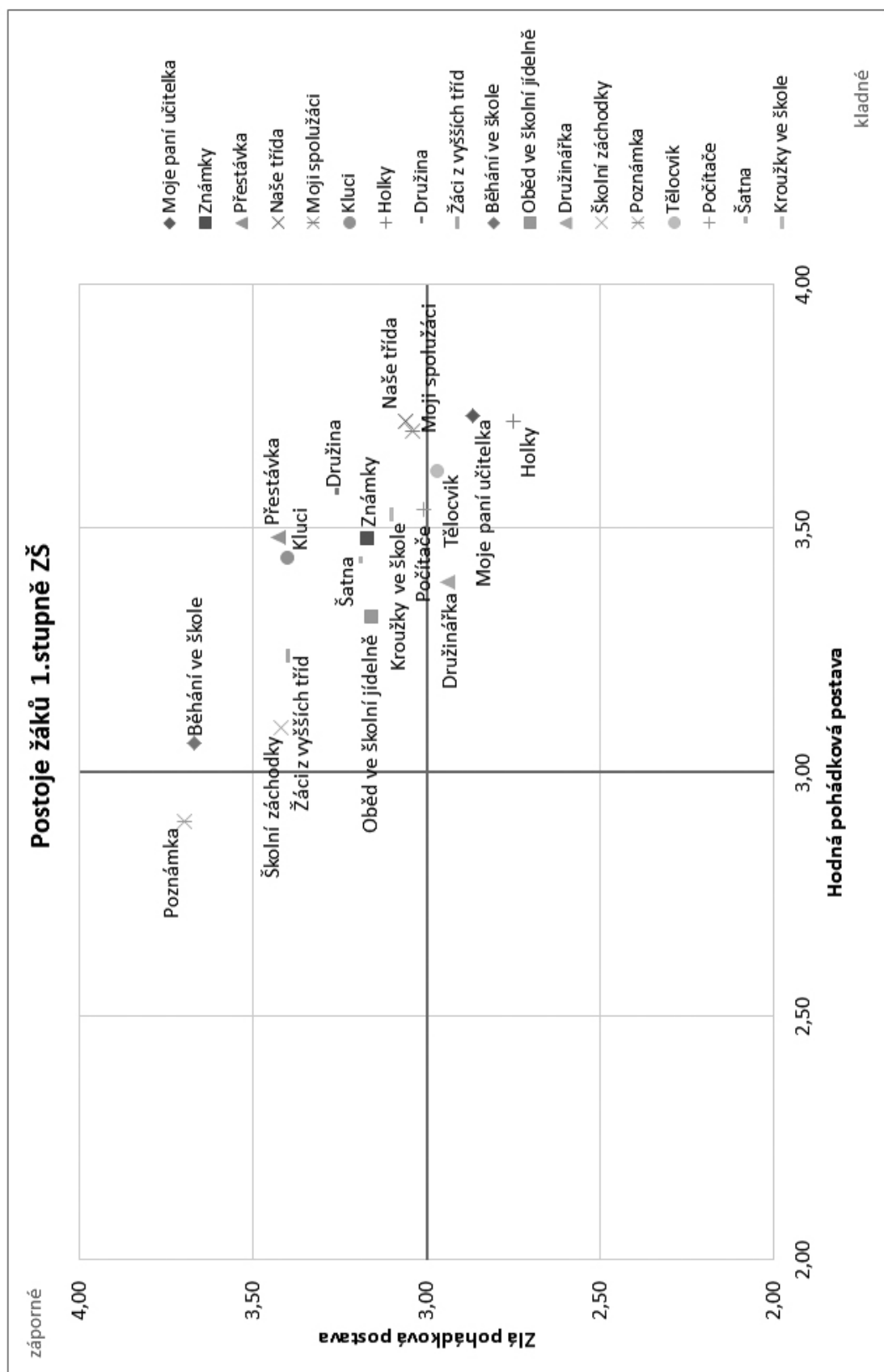

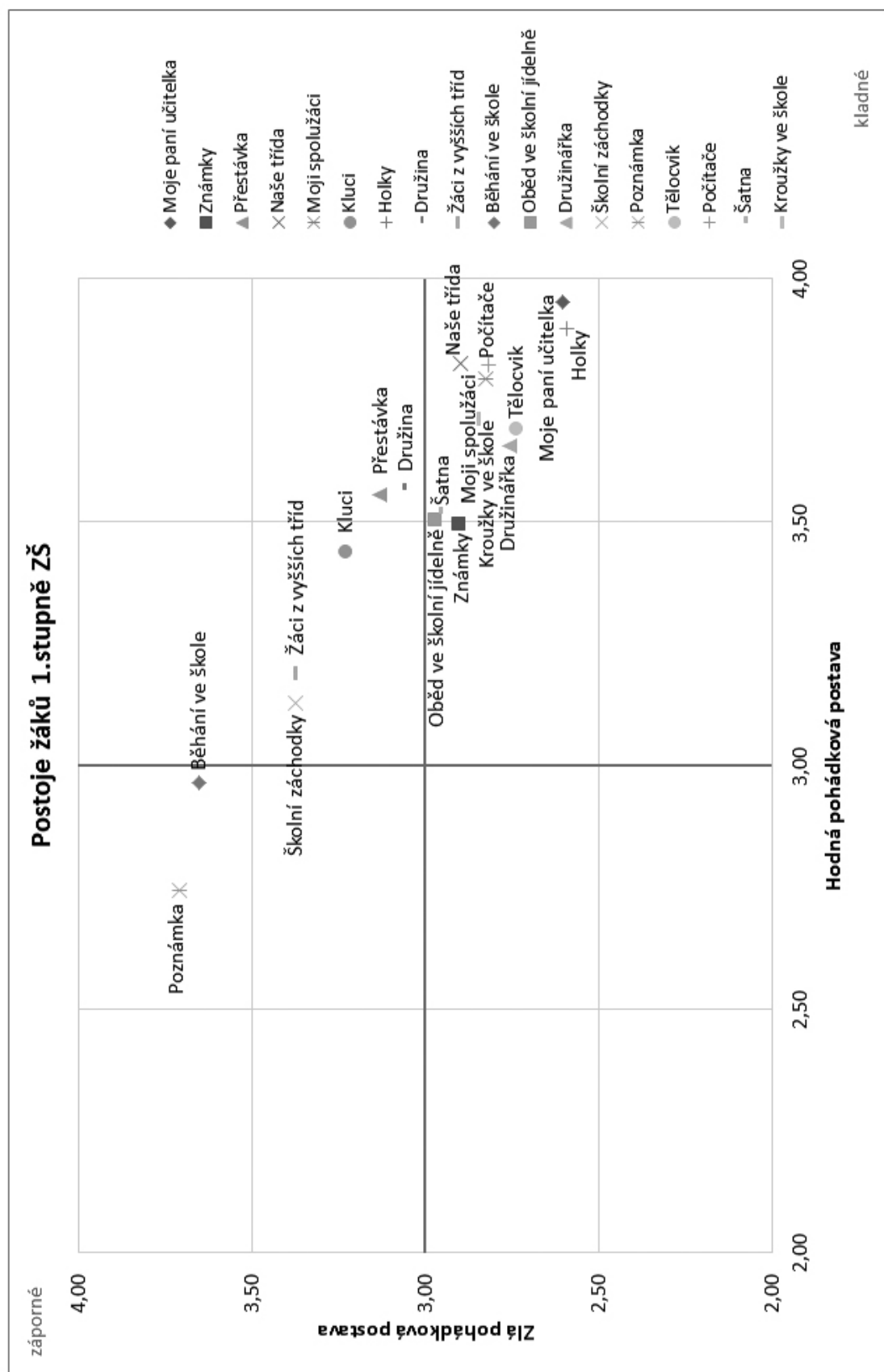

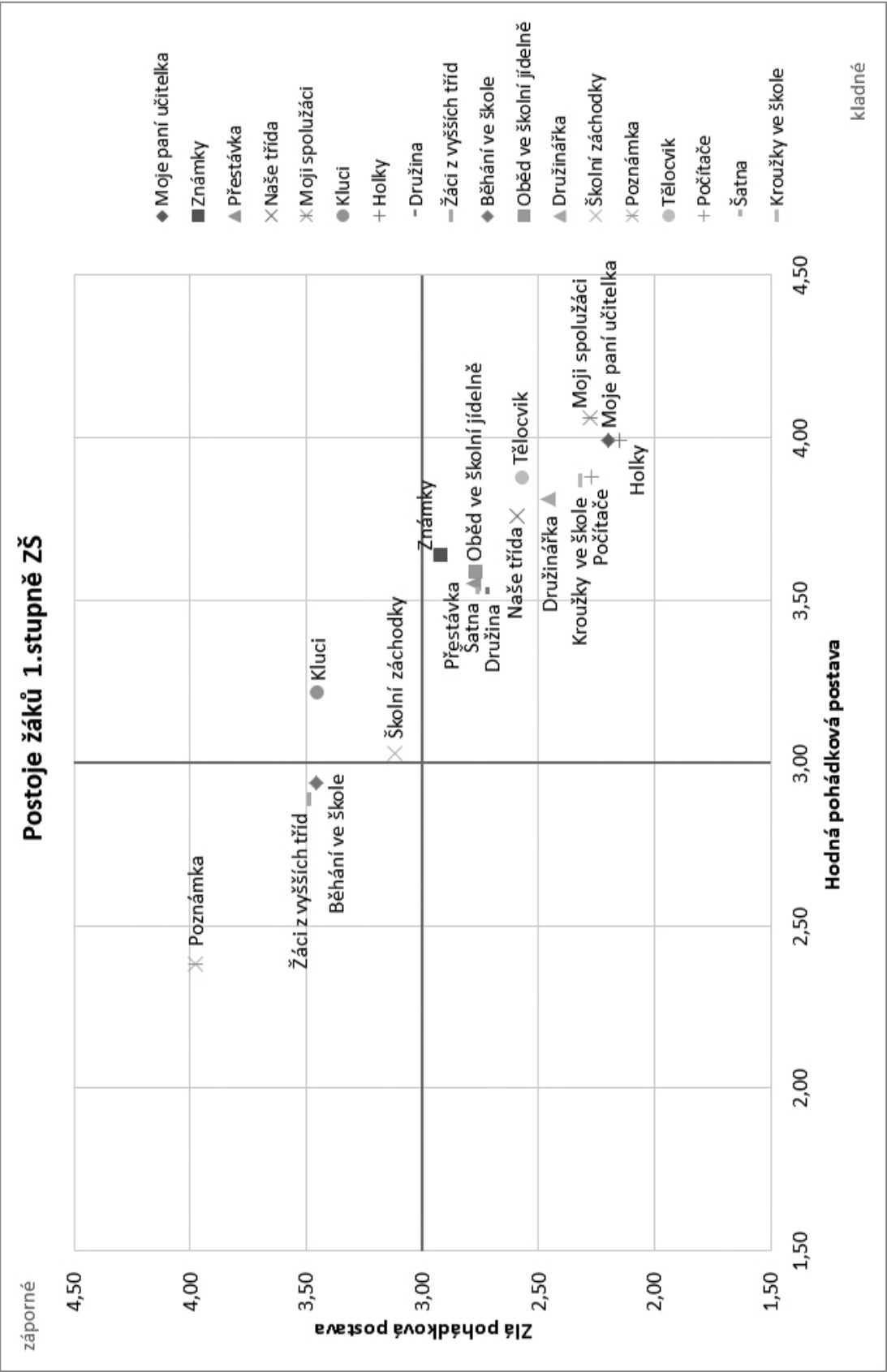

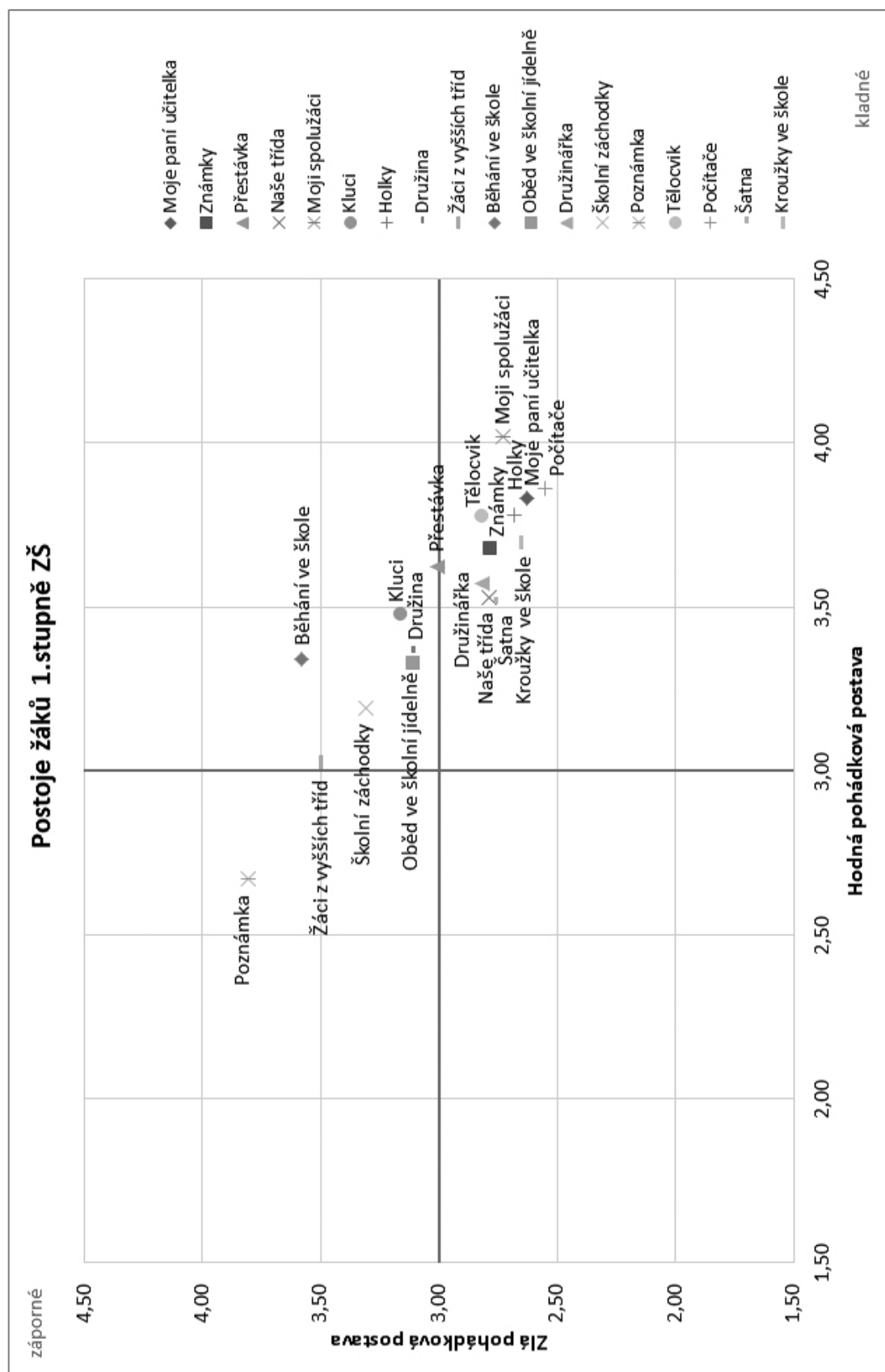

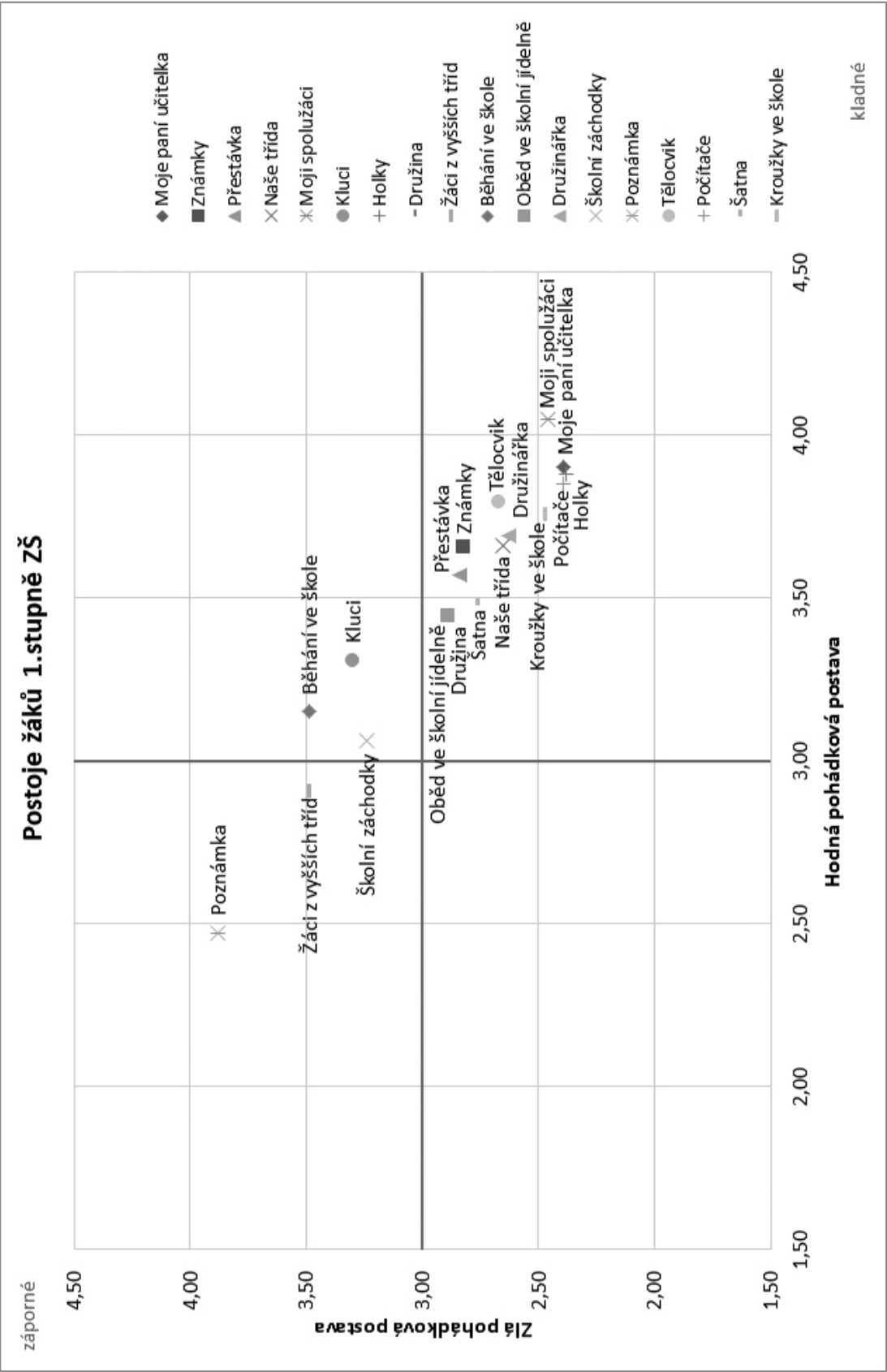

Příloha 5 – Lineární škály

Průměr za skupinu:	Moje paní učitelka	Známky	Přestávka	Naše třída	Moji spolužáci	Kluci	Holky	Družina	Žáci z vyšších tříd	Běhání ve škole	Oběd ve školní jídelně	Paní vychovatelka z družiny	Školní záchodky	Poznámka	Tělocvik	Počítače	Šatna	Kroužky ve škole
Celá škola (všechny ročníky I. stupně ZŠ) - dívky	28,08	23,37	22,53	24,02	26,01	19,02	27,95	22,64	17,53	16,85	22,97	25,38	18,28	13,69	24,89	25,64	22,76	24,86
Celá škola (všechny ročníky I. stupně ZŠ) - chlapci	24,22	22,05	22,40	21,66	23,39	22,37	22,20	21,73	18,56	19,38	21,19	22,45	19,37	17,11	23,16	24,65	21,84	22,81
1. třída - dívky	24,91	21,60	20,65	22,43	22,92	20,62	25,78	24,18	18,58	17,32	21,43	22,43	18,35	15,58	20,86	23,02	21,32	20,98
1. třída - chlapci	22,73	21,73	21,16	22,15	22,36	21,48	22,05	22,31	20,49	18,98	21,60	22,41	20,30	19,56	23,15	23,48	21,69	21,91
1. třída - obě pohlaví dohromady	23,67	21,68	20,94	22,27	22,60	21,11	23,66	23,12	19,67	18,26	21,53	22,42	19,46	17,85	22,17	23,28	21,53	21,51
2. třída - dívky	26,80	22,29	21,05	22,40	24,67	18,21	27,49	23,47	17,95	16,96	22,75	26,00	18,08	13,60	24,24	23,36	22,39	23,81
2. třída - chlapci	24,92	22,39	21,61	22,03	23,04	21,72	24,11	23,17	21,22	17,69	22,65	22,81	21,35	18,69	21,88	23,97	21,45	21,78
2. třída - obě pohlaví dohromady	25,73	22,35	21,37	22,19	23,75	20,20	25,58	23,30	19,80	17,38	22,69	24,19	19,93	16,49	22,90	23,71	21,86	22,66
3. třída - dívky	28,42	22,90	20,85	24,14	25,59	18,63	27,46	22,72	16,85	15,14	23,00	27,08	18,71	15,95	22,95	25,83	22,95	23,87
3. třída - chlapci	25,29	24,16	22,76	21,51	23,19	22,16	21,48	22,56	19,24	20,15	22,76	22,86	19,93	18,13	23,16	24,14	21,79	23,55
3. třída - obě pohlaví dohromady	26,58	23,64	21,97	22,60	24,18	20,70	23,95	22,62	18,25	18,08	22,86	24,60	19,42	17,23	23,07	24,84	22,27	23,68
4. třída - dívky	28,12	23,32	23,25	24,33	25,65	20,39	27,06	21,78	17,86	16,44	22,95	25,09	17,96	14,86	25,07	25,58	23,02	24,46
4. třída - chlapci	25,35	21,43	22,50	22,43	23,99	21,99	22,50	21,99	17,03	20,03	20,48	23,19	17,58	14,27	24,89	25,63	21,55	23,77
4. třída - obě pohlaví dohromady	26,83	22,44	22,90	23,44	24,88	21,14	24,94	21,87	17,48	18,11	21,80	24,21	17,79	14,59	24,99	25,60	22,34	24,14
5. třída - dívky	28,45	23,88	23,93	23,81	27,80	19,81	28,43	21,75	16,86	17,56	23,75	25,17	18,67	12,25	25,88	26,46	23,08	27,34
5. třída - chlapci	24,29	22,13	23,63	22,01	24,83	21,55	23,28	20,26	16,57	19,95	19,67	22,11	18,63	14,74	24,39	26,75	22,66	23,50
5. třída - obě pohlaví dohromady	26,28	22,97	23,77	22,88	26,25	20,72	25,75	20,98	16,70	18,81	21,63	23,58	18,65	13,55	25,10	26,61	22,86	25,34

1. Rámec pro vlastní hodnocení školy. Metodický průvodce.
2. Anketa pro rodiče. Anketa školy na míru.
3. Anketa pro žáky. Anketa školy na míru.
4. Anketa pro učitele. Anketa školy na míru.
5. Analýza dokumentace školy. Katalog kvantitativních indikátorů.
6. Dobrá škola. Metoda pro stanovení priorit školy.
7. Příprava na změnu. Metoda pro předjímání reakcí lidí.
8. Rámec profesních kvalit učitele. Hodnoticí a sebehodnoticí arch.
9. Profesní portfolio učitele. Soubor metod k hodnocení a sebehodnocení.
10. 360° zpětná vazba pro střední úroveň řízení. Soubor dotazníků a metodických doporučení.
11. Metody a formy výuky. Hospitační arch.
12. Učíme děti učit se. Hospitační arch.
13. Výuka v odborném výcviku. Hospitační arch.
14. Klima školy. Soubor dotazníků pro učitele, žáky a rodiče.
15. Klima školní třídy. Dotazník pro žáky.
16. Klima učitelského sboru. Dotazník pro učitele.
17. **Společenství prvního stupně. Dotazník pro žáky formou počítačové hry.**
18. Interakce učitele a žáků. Dotazník pro žáky.
19. Připravenost školy k inkluzivnímu vzdělávání. Dotazník pro učitele.
20. Předcházení problémům v chování žáků. Dotazník pro žáky.
21. Poradenská role školy. Posuzovací arch.
22. Mapování cílů kurikula. Posuzovací arch.
23. Strategie učení se cizímu jazyku. Dotazník pro žáky.
24. Školní výkonová motivace žáků. Dotazník pro žáky.
25. Postoje žáků ke škole. Dotazník pro žáky.
26. Zjišťování a vyhodnocování výsledků vzdělávání žáků. Posuzovací archy.
27. ICT v životě školy – Profil školy²¹. Metodický průvodce.
28. Internetová prezentace školy. Posuzovací arch.
29. Skupinová bilance absolventů. Metoda pro hodnocení průběhu školního vzdělávání.
30. Zpětná vazba absolventů a firem. Dotazník pro absolventy a metoda rozhovoru pro zástupce spolupracujících firem.

